

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

DIONIČKOG DRUŠTVA „BH TELECOM“ SARAJEVO

2019.

Broj: 01-02-09-11-4-2135-6/19

Sarajevo, septembar 2020.

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1
1.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA	1
2.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI	3
II	KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU.....	5
III	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI.....	6
1.	UVOD	6
2.	PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	7
3.	PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA IZ PRETHODNIH REVIZIJA I ANALIZA PODUZETIH MJERA.....	7
4.	SISTEM INTERNIH KONTROLA	8
5.	PLANIRANJE, DONOŠENJE PLANA POSLOVANJA I FINANSIJSKOG PLANA I IZVJEŠTAVANJE	9
6.	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	10
6.1	BILANS USPJEHA.....	10
6.1.1	Prihodi	10
6.1.1.1	Poslovni prihodi.....	11
6.1.1.2	Finansijski prihodi.....	11
6.1.1.3	Ostali prihodi i dobiti	11
6.1.2	Rashodi	12
6.1.2.1	Poslovni rashodi	12
6.1.2.2	Finansijski rashodi	16
6.1.2.3	Ostali rashodi i gubici	16
6.1.2.4	Rashodi iz osnova umanjena vrijednosti sredstava.....	16
6.1.3	Finansijski rezultat.....	16
6.2	BILANS STANJA.....	16
6.2.1	Stalna sredstva i dugoročni plasmani	16
6.2.2	Tekuća sredstva	23
6.2.2.1	Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	23
6.2.2.2	Gotovina i gotovinski ekvivalenti.....	24
6.2.2.3	Kratkoročna potraživanja, kratkoročni plasmani i aktivna vremenska razgraničenja	24
6.2.3	Kapital.....	25
6.2.4	Dugoročna rezervisanja.....	26
6.2.5	Obaveze.....	26
6.2.5.1	Dugoročne obaveze	27
6.2.5.2	Kratkoročne obaveze	27
6.2.5.3	Pasivna vremenska razgraničenja	28
6.3	IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA.....	28
6.4	IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU	28
6.5	BILJEŠKE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE	28
7.	NABAVKE	28
8.	SUDSKI SPOROVI.....	35
9.	KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA.....	36
IV	PRILOG: GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI.....	37
	Bilans uspjeha za period od 1. 1. do 31. 12. 2019. godine	38
	Bilans stanja na 31. 12. 2019. godine	40
	Izveštaj o gotovinskim tokovima za period od 1. 1. do 31. 12. 2019. godine (Indirektna metoda)	41
	Izveštaj o promjenama na kapitalu za period koji završava na 31. 12. 2019. godine	43

I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Izveštaj nezavisnog revizora daje se na osnovu provedene finansijske revizije, koja obuhvata reviziju finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

1. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Mišljenje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja **Dioničkog društva „BH Telecom“ Sarajevo (u daljem tekstu: Društvo)**, koji obuhvataju: Bilans stanja na 31. 12. 2019. godine, Bilans uspjeha, Izvještaj o novčanim tokovima, Izvještaj o promjenama na kapitalu za godinu koja se završava na taj dan, te Bilješke uz finansijske izvještaje, uključujući i rezime značajnih računovodstvenih politika.

Prema našem mišljenju, finansijski izvještaji istinito i fer prikazuju, u svim materijalnim aspektima, finansijski položaj Društva na 31. 12. 2019. godine, finansijsku uspješnost, novčane tokove i promjene na kapitalu za godinu koja se završava na taj dan, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje

Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i primjenjivim Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija (ISSAI). Naše odgovornosti prema tim standardima detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja*.

Nezavisni smo od Društva u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, te u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Isticanje pitanja

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- U periodu od 2017. do kraja 2019. godine iskazan je pad prihoda i dobiti Društva. Uzimajući u obzir konkurenciju u okruženju, organi upravljanja (Uprava, Nadzorni odbor i Skupština Društva), svako u okviru svoje nadležnosti, trebaju poduzimati adekvatne aktivnosti u svim poslovnim segmentima da bi zaustavili slabljenje pozicije Društva na tržištu telekomunikacijskih usluga (tačka 6.1.1 Izvještaja).
- Protiv Društva su u toku sudski sporovi u iznosu od 68.314.619 KM, a najveći su tužbeni zahtjevi iz radnog odnosa. Ukupna vrijednost sporova koje su pokrenuli zaposlenici iznosi 51.028.470 KM, u čemu je tužba Sindikata Društva u iznosu od 45.000.000 KM. Sindikat Društva je 2014. godine pokrenuo postupak radi ostvarivanja prava iz Kolektivnog ugovora i traži se emisija dionica za zaposlene u visini do 5% osnovnog kapitala Društva, te naknada štete u vidu propuštenih dividendi. Za spor nije izvršeno rezervisanje, jer se očekuje da Društvo neće izgubiti ovaj spor (tačka 8. Izvještaja).

Naše mišljenje nije modifikovano u vezi s navedenim pitanjima.

Ključna pitanja revizije

Ključna pitanja revizije su ona pitanja koja su, po našoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvještaja tekućeg perioda. Tim pitanjima bavili smo se u kontekstu naše revizije finansijskih izvještaja kao cjeline i pri formiranju mišljenja, i ne dajemo posebno mišljenje o njima.

Utvdili smo da su sljedeća pitanja ključna pitanja revizije, koja treba objaviti u našem izvještaju:

Priznavanje prihoda

Društvo je za 2019. godinu iskazalo poslovne prihode u iznosu od 461.363.149 KM. Oni predstavljaju prihode od osnovne djelatnosti Društva, a potiču od prodaje robe i davanja usluga mobilne i fiksne telefonije i druge usluge.

Računovodstvenim politikama Društva utvrđeno je da prihode treba priznati kad postoji vjerovatnoća priliva ekonomskih koristi u Društvo i kad se te koristi mogu pouzdano izmjeriti. Prihodi uključuju samo one bruto prilive ekonomskih koristi koje Društvo primi ili potražuje za vlastiti račun.

Usmjerili smo pažnju na ovo područje zbog činjenice da su prihodi važna mjera u procjeni uspjehnosti poslovanja Društva.

Provjerili smo priznavanje prihoda i njihovo evidentiranje kroz testiranje prihoda na bazi uzorka. Cilj je bio uvjeriti se da li se prihodi priznaju u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 15 – Prihodi na osnovu ugovora sa kupcima.

Naše revizijske procedure, između ostalih, uključivale su:

- testiranje priznavanja prihoda u odgovarajućem periodu;
- provjeru da li ima evidentiranih prihoda koji ne zadovoljavaju zahtjev za priznavanje;
- procjenu potpunosti i tačnosti objava povezanih s prihodima, u skladu sa zahtjevima MSFI-ja

15 – Prihodi na osnovu ugovora sa kupcima.

Na osnovu prikupljenih dokaza, smatramo da je priznavanje prihoda vršeno u skladu sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Najmovi

Društvo je na 31. 12. 2019. godine iskazalo imovinu sa pravom korištenja u iznosu od 93.504.026 KM i obaveze po osnovu najmova u iznosu od 92.469.775 KM.

Priznavanje najmova po MSFI-ju 16 – Najmovi dovelo je do promjene u finansijskom izvještavanju u pozicijama bilansa stanja, te u drugačijim iskazivanjima rashoda u bilansu uspjeha. Dosadašnji troškovi zakupnina po ugovoru o najmovima, prema MSFI-ju 16 – Najmovi, zamijenjeni su troškovima amortizacije imovine s pravom korištenja te pripadajućim troškovima kamata.

Naše revizijske procedure, između ostalih, uključivale su:

- testiranje uzoraka;
- ispitivanje identifikacija najmova;
- provjeru da li ima evidentiranih najmova koji ne zadovoljavaju zahtjev za priznavanje,
- procjenu potpunosti i tačnosti objava povezanih s najmovima, u skladu sa Zahtjevima

sadržanim u MSFI-jima.

Na osnovu prikupljenih dokaza, smatramo da je priznavanje najmova vršeno u skladu sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Odgovornost rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Društva odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ova odgovornost podrazumijeva i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola, relevantnih za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze usljed prevare ili greške, odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u napomenama uz finansijske izvještaje, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su razumne u datim okolnostima.

U sastavljanju finansijskih izvještaja rukovodstvo je odgovorno za procjenjivanje sposobnosti Društva da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju, objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove zasnovane na vremenskoj neograničenosti poslovanja, osim ako rukovodstvo ili namjerava likvidirati Društvo ili prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini.

Oni koji su zaduženi za upravljanje odgovorni su za nadziranje procesa finansijskog izvještavanja koje je ustanovilo Društvo.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome da li su finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške, kao i izdati izvještaj nezavisnog revizora koji uključuje naše mišljenje.

Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija, uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili zbirno, utiču na ekonomske odluke korisnika, donesene na osnovu tih finansijskih izvještaja.

Kao dio revizije, u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija, stvaramo profesionalne procjene i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- prepoznavamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikazivanja finansijskih izvještaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikazivanja, nastalog usljed prevare, veći je od rizika nastalog usljed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno izostavljanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola;
- stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o uspješnosti internih kontrola Društva;
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena, kao i povezanih objava rukovodstva;
- zaključujemo o primjerenosti korištene računovodstvene osnove zasnovane na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi rukovodstvo, zasnovano na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koje mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem izvještaju nezavisnog revizora na povezane objave u finansijskim izvještajima, ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo mišljenje. Naši zaključci zasnivaju se na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma izvještaja nezavisnog revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu uzrokovati da Društvo prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju;
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo s rukovodstvom, između ostalih pitanja, i u vezi s planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tokom revizije.

Između pitanja o kojima se komunicira s rukovodstvom, mi određujemo ona koja su od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvještaja tekućeg razdoblja, i to su ključna revizijska pitanja. Opisujemo ih u izvještaju, osim ako zakon ili regulativa sprečava njihovo objavljivanje, ili kada odlučimo, u izuzetno rijetkim okolnostima, da ih ne treba objaviti jer se razumno može očekivati da bi negativne posljedice izvještavanja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takvog izvještavanja.

2. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI

Mišljenje s rezervom

Uz reviziju finansijskih izvještaja **Dioničkog društva „BH Telecom“ Sarajevo za 2019. godinu**, izvršili smo i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Prema našem mišljenju, osim za navedeno u odjeljku *Osnova za mišljenje s rezervom*, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Društva za 2019. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima koji su definisani kao kriteriji za datu reviziju.

Osnova za mišljenje s rezervom

Kao što je navedeno u Izveštaju:

1. Društvo je pregovaračkim postupcima zaključilo ugovore za nabavku roba i usluga u iznosu od 36.964.486 KM. Obzirom na to da se za ovaj postupak nabavki uglavnom ne vrši javno oglašavanje i da je dostupan određenim ponuđačima, ne možemo potvrditi da je osiguran princip transparentnosti u skladu sa aktom Agencije za javne nabavke (tačka 7. Izveštaja).

Reviziju usklađenosti izvršili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i ISSAI-jem 4000 – Standard za reviziju usklađenosti. Naše odgovornosti prema tom standardu detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti*.

Nezavisni smo od Društva u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, kao i u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše mišljenje s rezervom.

Odgovornost rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Društva odgovorno je da osigura da aktivnosti, finansijske transakcije i informacije budu u skladu s propisima kojima su regulisane i potvrdi da je tokom fiskalne godine obezbijedilo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje raspoloživih sredstava za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

Oni koji su zaduženi za upravljanje odgovorni su za nadziranje usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija sa zakonima i drugim propisima.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa zakonima i drugim propisima kojima su regulisane. Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li se sredstva koriste za odgovarajuće namjene i da li je poslovanje Društva, prema definisanim kriterijima, usklađeno sa zakonima i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje subjekta revizije. Također, naša odgovornost podrazumijeva i ocjenu finansijskog upravljanja, funkcije interne revizije i sistema internih kontrola.

Sarajevo, 29. 9. 2020. godine

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Dragan Kolobarić

GENERALNI REVIZOR

Dževad Nekić

II KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine u okviru finansijske revizije provodi reviziju finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti. Revizija finansijskih izvještaja i revizija usklađenosti podrazumijevaju proces objektivnog prikupljanja i procjenjivanja dokaza kako bi se utvrdilo da li su predmeti revizije, tj. finansijski izvještaji, kao i aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, usklađeni s odgovarajućim kriterijima koji su sadržani u zakonima i drugim propisima. Kriteriji predstavljaju poredbene parametre koji se koriste kako bi se dala ocjena predmeta revizije.

Za obavljanje finansijske revizije korišteni su sljedeći kriteriji:

- Međunarodni računovodstveni standardi;
 - Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja;
 - Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH;
 - Zakon o privrednim društvima;
 - Zakon o javnim preduzećima u FBiH;
 - Zakon o radu;
 - Zakon o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH;
 - Zakon o porezu na dobit;
 - Zakon o porezu na dohodak;
 - Zakon o doprinosima;
 - Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH;
 - Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH;
- kao i drugi podzakonski akti navedenih zakona.

III IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

1. UVOD

Dioničko društvo „BH Telecom“ samostalno obavlja djelatnost od 8. 1. 2002. godine, nakon reorganizacije ranijeg jedinstvenog preduzeća „PTT saobraćaj“ Sarajevo i njegove podjele na JP „BH Telecom“ d.o.o. Sarajevo i JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo. Nastalo je na osnovu Odluke Vlade FBiH o davanju saglasnosti na Plan reorganizacije – promjenu oblika JP „BH Telecom“ d.o.o. Sarajevo u Dioničko društvo „BH Telecom“ i Odluke Vlade FBiH o davanju saglasnosti o promjeni oblika organizovanja. Pravni je sljednik JP „BH Telecom“ Sarajevo, a Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj UF/I-520/04 od 12. 3. 2004. godine registrovano je kao dioničko društvo.

Osnovni kapital Društva iznosi 634.573.580 KM i podijeljen je na 63.457.358 običnih dionica nominalne vrijednosti 10 KM. Vlasnik 90,0043%, kapitala je Vlada FBiH, a investicijski fondovi i fizička lica 9,9957%. Osnivačka prava u ime FBiH vrši Vlada FBiH putem Federalnog ministarstva prometa i komunikacija.

Osnovna djelatnost Društva je pružanje telekomunikacijskih usluga na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou: fiksna i mobilna telefonija, internet, prenos podataka i YPTV televizija. Djelatnost obavlja na tržištu radi sticanja dobiti i jedno je od tri telekom operatera u Bosni i Hercegovini.

Organi Društva su Uprava, Nadzorni odbor i Skupština, kao organi upravljanja, te Odbor za reviziju.

Upravu Društva, u svojstvu vršilaca dužnosti na period od jedne godine, imenovao je Nadzorni odbor na osnovu saglasnosti Vlade FBiH od 4. 12. 2018. godine. Upravu čine: Sedin Kahriman, generalni direktor, i izvršni direktori i direktorice Izvršnih direkcija: Elvedin Kanafija za razvoj poslovanja; Orhideja Junuzović za ekonomsko-finansijske poslove; Adnan Huremović za tehnologiju i razvoj servisa; Samir Jusufović za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima; Samira Ćerim za informacione tehnologije i Muamer Hadžović za investicije.

Nadzorni odbor čine: Mugdim Mandžuka, zamjenik predsjednika, i članice i članovi: Almina Pilav, Vjekoslav Ivanković, Haris Delizaimović, Nedin Dedić i Svetlana Cenić (od 30. 7. 2018. godine). Skupština Društva je 30. 6. 2016. godine, uz prethodnu saglasnost Vlade FBiH, imenovala članove Nadzornog odbora na mandatni period od četiri godine. Međutim, predsjednik Nadzornog odbora Fuad Čibučkić podnio je ostavku i Odlukom Skupštine Društva od 23. 10. 2017. godine razriješen je članstva. Nakon toga, sjednicama Nadzornog odbora predsjedava Mugdim Mandžuka, u svojstvu zamjenika predsjednika. Tokom 2019. godine Nadzorni odbor je održao 15 sjednica.

Skupštinu Društva čine dioničari. Vlada FBiH, kao najveći dioničar, za rad na Skupštini imenuje punomoćnika. Imenovana punomoćnica tokom 2019. godine bila je Irma Memić, zaposlenica Federalnog ministarstva prometa i komunikacija. U 2019. godini Skupština je održana tri puta.

Odbor za reviziju čine: Dika Osmanović, predsjednica, članica Fatima Obhodžaš i član Ekrem Čagalj, koji su imenovani odlukom Skupštine Društva od 19. 12. 2016. godine na period od četiri godine. Odbor za reviziju je u 2019. godini održao 11 sjednica.

Organizacija Društva je jedinstvena samostalna i ekonomsko-poslovna cjelina na funkcionalnom, tehnološkom, procesnom i teritorijalnom principu. Osnovne organizacione jedinice su: Kabinet generalnog direktora, Odjel sekretara Društva, Odjel za internu reviziju, izvršne direkcije, regionalne direkcije (Sarajevo, Tuzla, Zenica, Bihać, Travnik, Mostar, Goražde, Banja Luka i Brčko) i telekom centri.

U Društvu je 31. 12. 2019. godine bilo 3.242 zaposlenika.

Sjedište Društva je u Sarajevu, Ulica Franca Lehara broj 7.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Društva za 2019. godinu i usklađenost aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Cilj je da se izrazi mišljenje o tome jesu li finansijski izvještaji pouzdani i da li bilanci u potpunosti odražavaju rezultate poslovanja. Revizijom će se procijeniti primjenjuje li rukovodstvo institucije zakone i propise i koristi li sredstva za odgovarajuće namjene, te ocijeniti finansijsko upravljanje, sistem internih kontrola i funkcija interne revizije.

Revizija je obavljena u skladu s internim planskim dokumentima, s prekidima u periodu od decembra 2019. do jula 2020. godine.

Imajući u vidu da je Vlada Federacije BiH 16. 3. 2020. godine proglasila stanje nesreće zbog situacije izazvane pandemijom COVID-19, subjekti revizije su na osnovu zaključaka i preporuka Vlade FBiH reorganizovali svoj rad i skratili radno vrijeme, što može uticati na način obavljanja poslova u okviru uspostavljenog kontrolnog okruženja. Zbog ovih okolnosti, a s ciljem prikupljanja dovoljnih i primjerenih revizijskih dokaza, subjektima revizije omogućeno je dostavljanje dokumentacije za završnu reviziju elektronskim putem.

S obzirom na to da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA IZ PRETHODNIH REVIZIJA I ANALIZA PODUZETIH MJERA

Ured za reviziju institucija u FBiH (u daljem tekstu: Ured) izvršio je finansijsku reviziju Društva za 2015. godinu, sačinio Izvještaj o izvršenoj reviziji i dao mišljenje s rezervom. U Izvještaju su date preporuke s ciljem otklanjanja uočenih propusta i nedostataka. Društvo je postupilo u skladu s članom 16. tačka 3. Zakona o reviziji institucija u FBiH i obavijestilo o preduzetim radnjama radi prevazilaženja nepravilnosti identifikovanih u revizorskom izvještaju. Revizijom je konstatovano da su preduzete odgovarajuće mjere, u skladu s planiranim aktivnostima.

Uvidom u preduzete aktivnosti i analizom realizacije datih preporuka utvrdili smo sljedeće:

Realizovane preporuke

- 1) Ugovori o privremenim i povremenim poslovima zaključivani su samo za poslove koji nisu sistematizovani Pravilnikom o radu;
- 2) Troškovi i obaveze priznaju se u momentu nastanka;
- 3) Saradnja između organizacionih dijelova unaprijeđena je u dijelu poštivanja usvojenih procedura vezanih za iskazivanje investicije u toku i njihove kolaudacije i nije bilo izmjene finansijskih izvještaja po tom osnovu;
- 4) Nastavljene su aktivnosti na unapređenju vođenja zaliha investicionog materijala i opreme radi njihovog realnog iskazivanja i svođenja na optimalni nivo;
- 5) Primjenjuje se Uputstvo o popisu imovine i obaveza.

Djelimično realizovane preporuke

- 1) U postupku nabavki nije osigurana potpuna transparentnost;
- 2) Unaprijeđene su procedure vezane za investicije u toku i okončani projekti priznaju se i računovodstveno evidentiraju u periodu u kojem su dati u upotrebu, ali i dalje ima investicija koje su završene, ali nisu kolaudovane i evidentiraju se po procjenama.

Nakon izvršene revizije za 2019. godinu dato je ukupno četiri preporuke, od čega su dvije nove i dvije preporuke koje su već date u izvještaju o finansijskoj reviziji za 2015. godinu (djelimično realizovane).

4. SISTEM INTERNIH KONTROLA

Sistem internih kontrola

Rukovodstvo Društva odgovorno je za uspostavljanje sistema internih kontrola radi ostvarenja programskih ciljeva rada. Faktor koji najviše utiče na funkcionisanje sistema internih kontrola je povoljno kontrolno okruženje, koje prvenstveno dolazi do izražaja kroz organizacionu strukturu, način rukovođenja, prenošenje ovlaštenja, vrednovanje rezultata rada, sistem nagrađivanja i poštivanje postojećih zakonskih propisa. Revizijom je izvršeno ispitivanje sistema internih kontrola, kako bi se procijenila tačnost i pouzdanost podataka na kojima se baziraju finansijski izvještaji i njihova usklađenost sa važećim zakonskim i drugim propisima. Polazni osnov za uspostavu kontrolnog okruženja je usvajanje adekvatne organizacione strukture i donošenje kvalitetnih internih akata.

Temeljni akt Društva je Statut. Dopunama i izmjenama Statuta Društva od 28. 11. 2019. godine, pored ostalog, dopunjene su odredbe koje se odnose na rad Nadzornog odbora.

Pravilnikom o radu, čiji su sastavni dijelovi organizacija rada Društva, sistematizacija poslova i radnih mjesta i plaće, dodaci i naknade plaće u Društvu, utvrđene su organizacione jedinice i njihov djelokrug, kao i pravila o organizaciji unutrašnjeg rada u Društvu. Utvrđeni su kriteriji i elementi sistematizacije poslova i radnih mjesta u Društvu, te opis poslova radnog mjesta, potrebni uslovi, broj izvršilaca i drugo.

Društvo je donijelo značajan broj internih akata koji uređuju interne postupke, procedure i kontrole: Pravilnik o računovodstvu koji uključuje i računovodstvene politike, Pravilnik o planiranju, Pravilnik o finansijskom poslovanju, Pravilnik o materijalnom poslovanju, Pravilnik o radu, Pravilnik o nabavkama i drugi. Donesene su i procedure, politike i uputstva kojima je uređeno postupanje zaposlenika u obavljanju poslova i radnih zadataka. Doneseni interni akti su osnova uspostavljanja funkcionalnog sistema internih kontrola po COSO modelu, u skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH¹ i Pravilnikom o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH².

Društvo je, u skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH i Pravilnikom o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH, odredilo koordinatora za finansijsko upravljanje i kontrolu i sačinilo godišnji izvještaj o funkcionisanju sistema finansijskog upravljanja i kontrole za 2019. godinu.

Interna revizija

Odjel za internu reviziju (u daljem tekstu: Odjel) ima sedam sistematizovanih radnih mjesta i direktoricu Odjela koja nije uposlenica Društva i poslove obavlja po ugovoru o angažmanu. Direktorica Odjela je Muniba Eminović, imenovana odlukom Odbora za reviziju od 10. 1. 2018. godine na period od četiri godine. U 2019. godini u Odjelu su bila četiri revizora i administrator. Odjel je sačinio Studiju rizika i Program rada za 2019. godinu prema kojem su obavljene revizije: upravljanje zalihama; upravljanje procesom investiranja; razvoj i usklađenost sistema internih kontrola sa finansijskim upravljanjem; upravljanje ljudskim resursima; uspostava, razvoj i usklađenost poslovanja Društva sa Zakonom o privrednim društvima i drugim relevantnim propisima i druge revizije. Pored navedenog, prati se i realizacija preporuka datih u prethodno provedenim revizijama i u 2019. godini je konstatovan zadovoljavajući napredak u realizaciji preporuka interne revizije. Odjel je sačinio godišnji Izvještaj o radu, u kojem je navedeno da su u pojedinačnim izvještajima konstatovane nepravilnosti za koje su date preporuke radi njihovog otklanjanja, o čemu je podnesen i izvještaj Odboru za reviziju.

Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da Odjel provodi aktivnosti interne revizije u skladu sa Strateškim i operativnim planom revizije i procjenjuje rizike za značajne procese na nivou Društva. Odjel provodi odgovarajuće revizije u cilju prepoznavanja potencijalnih pogrešnih prikazivanja i unapređenja poslovanja Društva.

¹ „Sl. novine FBiH“, broj 38/16

² „Sl. novine FBiH“, broj 06/17

5. PLANIRANJE, DONOŠENJE PLANA POSLOVANJA I FINANSIJSKOG PLANA I IZVJEŠTAVANJE

Trogodišnji plan poslovanja za period od 1. 1. 2019. do 31. 12. 2021. godine Uprava Društva je donijela 26. 12. 2018. godine, Nadzorni odbor usvojio 10. 1. 2019. godine, a Skupština Društva 12. 2. 2019. godine. Proces planiranja počeo je Okvirnim smjernicama za plan poslovanja 2019–2021. godine, koje donosi generalni direktor Društva, a osnova za izradu Trogodišnjeg plana poslovanja bila je Strategija Društva za period 2018–2020. godine i prethodni Trogodišnji plan poslovanja. Trogodišnji plan poslovanja donosi se svake godine za tri godine koje slijede, a sačinjava se po principu 1 + 2, što znači razrađeni Operativni plan za prvu plansku godinu, te plan na nivou Društva razrađen po nosiocima planiranja za naredne dvije godine. Pravila, aktivnosti, nosioci i učesnici, rokovi i smjernice u postupku izrade Trogodišnjeg plan poslovanja, kao i izvještavanje organa upravljanja Društva o ostvarivanju donesenog plana, uređeni su Pravilnikom o planiranju i Metodologijom za izradu i nadgledanje realizacije Plana poslovanja, koja je sastavni dio Pravilnika, te internim procedurama.

Godišnji operativni plan poslovanja Društva za 2019. godinu je posebna izdvojena cjelina svih planskih veličina iz Trogodišnjeg plana poslovanja, a koje se odnose na 2019. godinu. Ovaj plan Uprava Društva je usvojila 6. 2. 2019. godine. Tokom godine doneseni planovi su revidirani u dijelu plana investicija zbog novih saznanja o stanju realizacije projekata i dodatnih potreba. Najveće izmjene odnose se na projekat LTE i povećana su sredstava za nabavku LTE licence. Zbog ubrzane dinamike realizacije ugovora izvršena je preraspodjela sredstava koja su se planirala realizovati u 2020. godini – preraspoređena su u 2019. godinu. Revidirani Trogodišnji plan poslovanja Nadzorni odbor je usvojio 30. 5. 2019. godine, a Skupština Društva 27. 6. 2019. godine. Revidirani Godišnji operativni plan poslovanja Društva za 2019. godinu Uprava Društva je usvojila 22. 5. 2019. godine, a stupio je na snagu kada je Skupština Društva usvojila revidirani Trogodišnji plan poslovanja. Planovima poslovanja utvrđena su sredstva rezervi u iznosu od 10.000.000 KM godišnje za nepredviđene investicije i rashode za koje nisu planirana sredstva ili je planirano nedovoljno sredstava.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u sljedećim iznosima:

R. br.	Pozicija	Ostvareno u 2018. godini	Plan za 2019. godinu	Ostvareno u 2019. godini	Indeks (6:3)	Indeks (6:4)
1	2	3	4	6	7	8
I	Prihodi	500.435.987	512.645.000*	486.118.800	97	95
II	Rashodi	436.852.319	458.627.000*	429.129.466	98	94
III	Dobit prije poreza (I-II)	63.583.668	54.018.000	56.989.334	90	106

* Pozicija planiranih prihoda u tabeli iskazana je sa neto efektom od prihoda od prodaje opreme po osnovu uvođenja LTE mreže za 2019. godinu i predstavlja preračunati plan kako bi podaci o planiranom i ostvarenom prihodu bili uporedivi sa iskazanim ostvarenim prihodima u finansijskim izvještajima.

Ukupno ostvareni prihodi u 2019. godini iskazani su u iznosu od 486.118.800 KM i manji su u odnosu na plan za 26.526.200 KM, a u odnosu na prethodnu godinu za 14.317.187 KM. Smanjenje ukupnog prihoda u odnosu na prethodnu godinu u najvećem dijelu je posljedica smanjenja prihoda od prodaje robe i od prodaje učinaka. Prema podacima Društva, na smanjenje iskazanih prihoda utiče smanjenje broja korisnika usluga, a naročito u dijelu porodičnog segmenta. Smanjenje broja korisnika fiksne telefonije i xDSL-a djelimično je kompenzirano porastom broja korisnika Moja TV usluge, a prodajom terminalne opreme uz uslov potpisivanja ugovora na 12 ili 24 mjeseci osigurava se prihod od telekomunikacijskih usluga u narednom periodu.

Rashodi u 2019. godini iznose 429.129.466 KM, što je manje u odnosu na plan za 29.497.534 KM, a u odnosu na prethodnu godinu za 7.722.853 KM. Planirana sredstva rezervi od 10.000.000 KM za 2019. godinu iskorištena su prema Odlukama Uprave Društva u iznosu od 700.000 KM, i to: 300.000 KM za nabavku konsultantskih usluga za postupak provođenja akvizicija i 400.000 KM za troškove reklame. Neiskorištena sredstva rezervi tekuće godine ne mogu se prenositi u narednu godinu.

Izveštaji o poslovanju podnose se mjesečno, kvartalno, polugodišnje i godišnje Upravi i Nadzornom odboru, a godišnje Skupštini Društva. Uprava Društva usvojila je 29. 4. 2020. godine Izveštaj o poslovanju za 2019. godinu, koji uključuje finansijske izvještaje i Izveštaj nezavisnog revizora.

Skupština Društva je 29. 6. 2020. godine usvojila Izveštaj o poslovanju za 2019. godinu, sa izvještajem nezavisnog revizora i izvještajima o radu Nadzornog odbora i Odbora za reviziju. Usvojeni izvještaji su, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH, putem resornog ministarstva, dostavljeni Parlamentu FBiH.

Trogodišnji plan poslovanja Društva za period od 1. 1. 2019. do 31. 12. 2021. godine dostavljen je Uredu za reviziju institucija u FBiH, u skladu s članom 22. Zakona o javnim preduzećima u FBiH.

6. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Godišnje finansijske izvještaje za 2019. godinu Društvo je sačinilo i dostavilo nadležnim organima i institucijama u skladu s važećim propisima i u utvrđenom roku. Uprava Društva je finansijske izvještaje odobrila 28. 2. 2020. godine.

6.1 BILANS USPJEHA

6.1.1 Prihodi

Struktura ostvarenih prihoda iskazana u finansijskim izvještajima je sljedeća:

	1. 1. - 31. 12. 2019.	1. 1. - 31. 12. 2018.
PRIHODI	486.118.800	500.435.987
Poslovni prihodi	461.363.149	480.413.376
Finansijski prihodi	6.695.628	8.341.202
Ostali prihodi i dobici	16.371.061	10.830.773
Prihodi iz osnove usklađivanja vrijednosti	660.163	538.373
Prihodi po osnovu promjene računovodstvene politike	1.028.799	312.263

Ukupno ostvareni prihodi u 2019. godini iznose 486.118.800 KM i manji su u odnosu na prethodnu godinu za 14.317.187 KM. Smanjenje ukupnog prihoda u odnosu na prethodnu godinu u najvećem dijelu je posljedica smanjenja prihoda od prodaje robe i prihoda od prodaje učinaka. Na smanjenje poslovnih prihoda, koje čine prihodi maloprodaje, veleprodaje i ostali poslovni prihodi, utiče smanjenje broja korisnika usluga, a naročito u segmentu korisnika fiksne telefonije. U okviru veleprodajnih, prihodi od međunarodne govorne usluge kontinuirano se smanjuju, što je posljedica globalnih promjena u načinu komunikacije i kretanja broja korisnika. Prihodi od veleprodaje smanjili su se za 20%, a u okviru toga najveće smanjenje je kod roaming usluga za 30%, terminiranje međunarodnog saobraćaja za 26% i nacionalne govorne usluge za 23%. Prihodi od ostalih usluga veleprodaje (saradnja sa SP-ovima, pristup globalnom internetu i najam kapaciteta i infrastrukture) veći su u odnosu na prethodnu godinu za 6%. I ostali poslovni prihodi, kao i finansijski, bilježe pad u odnosu na prethodnu godinu.

Trend pada ukupnih prihoda Društva postoji duži niz godina, što je prikazano u tabeli:

R. br.	Pozicija	Ostvareno u 2017. god.	Ostvareno u 2018. god.	Plan za 2019. god.	Ostvareno u 2019. god.	Indeks (6:3)	Indeks (6:4)	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	Prihodi	517.154.977	500.435.987	512.645.000	486.118.800	94	97	95
II	Rashodi	454.099.434	436.852.319	458.627.000	429.129.466	95	98	94
III	Dobit prije poreza (I-II)	63.055.543	63.583.668	54.018.000	56.989.334	90	90	106

Ostvareni ukupni prihodi u 2019. godini iskazani su u iznosu od 486.118.800 KM, što je u odnosu na 2017. godinu manje za 31.036.177 KM ili 6%. Ostvarena dobit prije poreza u 2019. godini iskazana je u iznosu od 56.989.334 KM, što je u odnosu na 2017. godinu manje za 6.066.209 KM ili 10%.

Evidentno je da je u periodu od 2017. do 2019. godine ostvaren pad prihoda i dobiti Društva. Uzimajući u obzir konkurenciju u okruženju, organi upravljanja (Uprava, Nadzorni odbor i Skupština Društva), svako u okviru svoje nadležnosti, trebaju poduzimati adekvatne aktivnosti u svim poslovnim segmentima da bi zaustavili slabljenje pozicije Društva na tržištu telekomunikacijskih usluga.

6.1.1.1 Poslovni prihodi

Poslovni prihodi su prihodi od prodaje: učinaka, robe i ostali poslovni prihodi. Ostvareni su u iznosu od 461.363.149 KM i u ukupnim приходima učestvuju sa 95%. U odnosu na prethodnu godinu manji su za 19.050.227 KM. Pad poslovnih prihoda posljedica je smanjenja broja pretplatnika fiksne telefonije kod fizičkih i pravnih lica, kao i velika zastupljenost korištenja komunikacije putem besplatnih internet-aplikacija.

Prihodi od prodaje učinaka na domaćem tržištu ostvareni su u iznosu od 381.776.028 KM – od prodaje usluga pravnim i fizičkim licima. Društvo ostvaruje prihode od usluga fiksne i mobilne telefonije, BiHpak, BiHnet VPN usluge, a prihodi se evidentiraju po svakoj vrsti usluge (pristupna taksa, pretplata, priključak, dodatne usluge i drugo).

Prihodi od prodaje učinaka na stranom tržištu ostvareni su u iznosu od 26.894.452 KM – od usluge saobraćaja za pravna lica, fiksna i GSM. U okviru ovog prihoda evidentiran je i procijenjeni prihod sa međunarodnim operaterima sa kojima nije izvršeno međusobno usaglašenje na datum bilansa.

Prihodi od prodaje robe na domaćem tržištu u iznosu od 43.879.253 KM ostvareni su prodajom terminalne opreme, fiksnih i mobilnih aparata u okviru asemblirane usluge i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 7%.

Ostali poslovni prihodi iskazani su u iznosu od 7.968.193 KM. Njih najvećim dijelom čine prihodi od zakupa vodova i građevina u iznosu od 5.552.223 KM, donacija u visini obračunate amortizacije na donirana sredstva u iznosu od 860.321 KM, prihodi od penala u iznosu od 761.361 KM i drugo.

6.1.1.2 Finansijski prihodi

Finansijski prihodi u iznosu od 6.695.628 KM najvećim dijelom se odnose na prihode od kamata na oročena sredstva i druge kamate u iznosu od 5.261.704 KM, od ulaganja u „Eutelsat“ u iznosu od 1.212.695 KM i prihod po osnovu pozitivnih kursnih razlika u iznosu od 221.228 KM.

6.1.1.3 Ostali prihodi i dobici

Ostali prihodi i dobici iskazani su u iznosu od 16.371.061 KM u čemu su najznačajniji prihodi od prodaje stalnih sredstava u iznosu od 10.248.851 KM, naplaćena sumnjiva i otpisana potraživanja u iznosu od 2.639.864 KM i prihodi od naknadno odobrenih rabata od 1.366.931 KM. Prihodi od prodaje stalnih sredstava ostvareni su prodajom demontirane RAN opreme firmi „HUAWEI TECHNOLOGIES“ d.o.o. Banja Luka. Prodaja je izvršena u vrijednosti od 36.601.027 KM, a demontirana oprema je u momentu demontaže imala knjigovodstvenu vrijednost od 26.352.177 KM, tako da je ostvareni dobitak od prodaje ove opreme iznosio 10.248.851 KM.

6.1.2 Rashodi

U finansijskim izvještajima rashodi su iskazani u iznosu od 429.129.466 KM, kako slijedi:

	KM	
	1. 1. - 31. 12. 2019.	1. 1. - 31. 12. 2018.
RASHODI	429.129.466	436.852.319
Poslovni rashodi:	410.836.475	423.919.563
Nabavna vrijednost prodate robe	45.394.207	49.096.746
Materijalni troškovi	13.570.857	13.703.329
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	116.904.666	118.808.526
Troškovi proizvodnih usluga	33.869.779	43.879.476
Amortizacija	111.029.826	107.916.140
Troškovi rezervisanja	6.878.326	7.700.913
Nematerijalni troškovi	82.903.561	83.119.711
Povećanje vrijednosti zaliha učinaka	0	(305.278)
Smanjenje vrijednosti zaliha učinaka	285.253	0
Finansijski rashodi	3.846.630	1.402.956
Ostali rashodi i gubici, osim iz osnova stal. sred. namijenjenih prodaji	10.959.291	7.525.924
Rashodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava	2.697.820	2.257.694
Rashodi iz osn. prom. rač. pol. i isp. neznac. grešaka iz ran. perioda	789.250	1.746.182

6.1.2.1 Poslovni rashodi

Poslovni rashodi u iznosu od 410.836.475 KM čine 96% ukupno iskazanih rashoda Društva.

Nabavna vrijednost prodate robe

Nabavna vrijednost prodate terminalne opreme iskazana je u iznosu od 45.394.207 KM i odnosi se na troškove nabavke terminalne opreme i telefonskih aparata za pružanje asemblirane usluge fiksne i mobilne mreže, kao i nabavke satova i televizora u okviru asemblirane usluge. Sukcesivne nabavke robe vršene su od dobavljača: „DOMOD“ d.o.o. Sarajevo, „DIMOTEL“ d.o.o. Posušje, „Samsung Electronics Austria GmbH“ Beč, „APCOM CE Kft“, Budimpešta, „COMTRADE DISTRIBUTION“ d.o.o. Sarajevo i drugih.

Materijalni troškovi

Materijalni troškovi iskazani su u iznosu od 13.570.857 KM. Najznačajniji po iznosu su: troškovi električne energije (7.534.216 KM), goriva za transportna sredstva (1.395.174 KM) i troškovi vrijednosnica u realizaciji telekomunikacijskih usluga (1.225.387 KM).

Utrošeno gorivo za transportna sredstva iskazano je u iznosu od 1.395.174 KM. U skladu sa Pravilnikom o uslovima i načinu eksploatacije voznog parka, vodi se eksploataciono-tehnička evidencija voznog parka. Internom procedurom su definisane vrste i aktivnosti, odgovornosti i ovlaštenja zaposlenika u procesu održavanja i eksploataciji voznog parka. Najveći dio troška nastao je po fakturama dobavljača „HIFA“ d.o.o. Tešanj, sa kojim je ugovorena nabavka goriva za Generalnu direkciju i Izvršnu direkciju Sarajevo u periodu od 1. 1. 2018. do 31. 12. 2019. godine.

Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja

Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja iskazani su u iznosu od 116.904.666 KM, a njihova struktura data je u tabeli:

	KM
Troškovi plaća i ostalih primanja zaposlenih	116.904.666
Troškovi plaća i naknada plaća	99.811.667
Troškovi ostalih primanja i naknada zaposlenih	16.839.321
Troškovi naknada ostalim fizičkim licima	253.678

Troškove plaća i naknada plaća zaposlenih čine: obračunate plaće i naknade plaća, te porezi i doprinosi u vezi plaća, koji se obračunavaju u skladu sa važećim zakonskim odredbama.

Plaće i naknade plaća zaposlenih uređene su Zakonom o radu, Kolektivnim ugovorom za područje telekomunikacija u FBiH, Pravilnikom o radu – Prilog broj 3 Pravilnika o radu (u daljem tekstu: Pravilnik) i pojedinačnim ugovorima sa zaposlenima. Osnovna bruto plaća je proizvod najniže bruto plaće i odgovarajućeg koeficijenta složenosti poslova koje zaposlenik obavlja. Zavisno od složenosti poslova, radnih mjesta i stepena stručne spreme, radna mjesta su razvrstana u šest grupa poslova, sa koeficijentima od 1,00 do 5,05, a potom bodovana u rasponu od 1200 do 6060 bodova. Najniža bruto plaća utvrđena je u iznosu od 1200 bodova i ona je osnovica za obračun osnovne bruto plaće radnika. Neto satnica prije oporezivanja, za sve mjesece 2019. godine, iznosila je 3,87 KM. Za svaku godinu izvršenog radnog staža zaposlenik ostvaruje dodatak u iznosu od 0,6%.

Plaće i naknade plaće generalnog direktora, izvršnih direktora i sekretara Društva obračunavaju se i isplaćuju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH³, aktima Društva i ugovorima, na koje je saglasnost dalo Federalno ministarstvo prometa i komunikacija. Osnovna neto plaća predsjednika Uprave iznosi 5,0; izvršnih direktora 4,75; a Sekretara Društva 4,25 prosječnih mjesečnih neto plaća isplaćenih u FBiH u prethodna tri mjeseca prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku, uvećano za prava po osnovu minulog rada.

Najviša neto plaća, sa porezom na dohodak, isplaćena u 2019. godini, iznosi 6.258 KM, a najniža 642 KM. Najviša plaća je isplaćena zaposleniku na radnom mjestu šefa službe, kome je osnovna plaća, shodno Odluci v. d. generalnog direktora, uvećana za 30,86% u periodu 1. 1. – 31. 12. 2019. godine. Generalni direktor, u skladu sa odredbama člana 18. stav 1) Pravilnika, može, ukoliko ocijeni da je to neophodno za funkcionisanje sistema, povećati osnovnu plaću zaposleniku do 1/3 u periodu koji ne može biti duži od dvanaest mjeseci u kontinuitetu. Prema obrazloženju navedene Odluke, zaposlenik je angažovan na projektima koji će doprinijeti značajnoj racionalizaciji troškova Društva, a isplaćeni iznos uključuje retroaktivnu isplatu stimulacije za pet mjeseci.

Troškovi ostalih primanja, naknada i prava zaposlenih iskazani su u iznosu od 16.839.321 KM, a odnose se na: troškove toplog obroka (8.633.256 KM), naknadu za troškove prevoza na posao i sa posla (1.757.613 KM), regres (1.471.722 KM), izdatke za pomoć u slučaju smrti radnika i u slučaju teškog invaliditeta (1.446.760 KM), troškove ostalih primanja, naknada troškova i materijalnih prava zaposlenih (1.195.486 KM), porez na dohodak i doprinose obračunate na isplate naknada (1.691.541 KM), naknade za odvojeni život (4.100 KM) i troškove službenih putovanja zaposlenih (638.843 KM). Prava zaposlenih na naknade uređena su odredbama Pravilnika i pojedinačnim odlukama ovlaštenih osoba.

Naknada za topli obrok u toku rada isplaćuje se u iznosu od 1,4% prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u FBiH, prema posljednjim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku, a na osnovu mjesečne Odluke o visini naknade.

Naknada za troškove prevoza na posao i sa posla ostvaruje se shodno odredbama člana 69. Pravilnika. Pravo na naknadu ostvaruje se na osnovu izjave zaposlenika o udaljenosti mjesta stanovanja od mjesta rada, većoj od dva ili više kilometara, kao i potvrde ovlaštenog autoprevoznika o visini mjesečne karte (za relacije za koje je poznata visina mjesečne karte, shodno cjenovnicima javnih prevoznika, ne dostavlja se potvrda).

Naknada za godišnji odmor (regres) isplaćena je u skladu sa članom 33. Pravilnika, a na osnovu Odluke u visini od 50% prosječne neto plaće isplaćene u FBiH za period od novembra 2018. godine do januara 2019. godine, koja je utvrđena u iznosu od 457,50 KM.

Naknada u slučaju smrti uposlenika ili člana uže porodice i u slučaju teškog invaliditeta ili bolesti uposlenika ili člana uže porodice su jednokratne isplate na osnovu dostavljenog zahtjeva zaposlenika i isplaćene su u skladu sa članom 46. Pravilnika.

³ „Sl. novine FBiH“, broj 12/09

Troškovi ostalih primanja, naknada troškova i materijalnih prava zaposlenih iskazani su u iznosu od 1.195.486 KM. Najveći dio ovog troška (891.524 KM) čini novčana nagrada zaposlenima, isplaćena povodom Dana BH Telecoma. Isplata nagrada povodom Dana BH Telecoma predviđena je Pravilnikom, a prema odluci iznosila je 273,30 KM (30% prosječne plaće u FBiH prema posljednjim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku), po zaposlenom. Pored navedenog, u strukturi iskazanog troška dio od 165.608 KM odnosi se na pomoć zaposlenom kod rođenja ili usvajanja djeteta. Isplaćuje se u visini jedne prosječne plaće za protekli mjesec u Društvu, isplaćene u skladu sa odredbama Pravilnika.

Troškovi naknada ostalim fizičkim licima, iskazani u iznosu od 253.678 KM, najvećim dijelom odnose se na troškove naknade članovima Nadzornog odbora (127.773 KM), članovima Odbora za reviziju (62.337 KM) i troškove naknada po osnovu ugovora o djelu (41.675 KM). U iskazani trošak, pored neto naknade, uključeni su i pripadajući porez i doprinosi. Visina naknade članovima Nadzornog odbora utvrđena je u skladu sa Zakonom o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH. Za predsjednika je određena u iznosu dvije prosječne isplaćene mjesečne neto plaće po zaposlenom, ostvarene u FBiH u prethodna tri mjeseca prema posljednjim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku, uvećane za porez na dohodak, a za članove u iznosu od 80% novčane naknade određene za predsjednika. Predsjedniku Odbora za reviziju pripada mjesečna naknada u iznosu od jedne prosječne neto plaće, isplaćene u FBiH, prema posljednjim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku, a za članove u iznosu od 80% novčane naknade određene za predsjednika. Direktor Odjela interne revizije naknada je određena u iznosu od dvije prosječne neto plaće, isplaćene u FBiH, u prethodna tri mjeseca prema posljednjim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku.

Troškovi naknada po osnovu ugovora o djelu odnose se na troškove po osnovu zaključenih ugovora o djelu, te pripadajućeg poreza i doprinosa. Ove naknade se isplaćuju na osnovu potpisanih ugovora, između ostalog, za usluge: snimanja/čitavanja govornih poruka, geološkog nadzora, procjene štete, aktuara, stručnog pravnog mišljenja za potrebe sudskog postupka, angažovanja poznatih javnih ličnosti kao aktera u snimanju reklamnih spotova i sl.

Troškovi proizvodnih usluga

Troškovi proizvodnih usluga iskazani su u iznosu od 33.869.779 KM i u odnosu na ostvarene troškove proizvodnih usluga u prethodnoj godini manji su za 23%. Značajan uticaj na smanjenje iskazanog iznosa imalo je smanjenje troškova zakupa zbog početka primjena MSFI-ja 16 – Najmovi, po kojem se trošak zakupa evidentira na drugačiji način u odnosu na ranije godine. Shodno odredbama ovog MSFI-ja, za imovinu uzetu u najam, umjesto troška zakupa, kako se ranije evidentiralo, evidentiraju se troškovi amortizacije i kamata.

Troškovi zakupa koji ne podliježu primjeni MSFI-ja 16 – Najmovi iskazani su u iznosu od 2.603.816 KM, a odnose se na zakup korisničkih vodova („M:tel“ a.d. Banja Luka, JP „Hrvatske telekomunikacije“ d.d. Mostar), pristup globalnom internetu („TELIASONERA INTERNATIONAL“, Mađarska) i druge zakupe (zakup prostora, zemljišta za bazne stanice i sl.).

Troškovi usluga održavanja iskazani su u iznosu od 20.705.520 KM, a najveći dio se odnosi na usluge održavanja softvera (10.104.952 KM) po fakturama dobavljača: „ERICSSON NIKOLA TESLA“ d.d. Zagreb, „NOKIA SOLUTIONS AND NETWORK“ d.o.o. Sarajevo, „BS TELECOM SOLUTIONS“ d.o.o. Sarajevo i drugih. U okviru usluga održavanja, na usluge tekućeg i investicionog održavanja zgrada, mreža i opreme odnosi se 8.829.692 KM.

Troškovi reklame i propagande iznose 10.172.117 KM. Promocija usluga, ali i korporativna promocija kompanije, ostvaruje se putem eksternih medija (elektronskih i printanih), putem vlastitih kanala komunikacije (web-stranica i drugo), kao i putem reklamno-promotivnih usluga. Iskazani troškovi najvećim dijelom odnose se na troškove oglašavanja u medijima, nabavku reklamno-promotivnih usluga, troškove produkcije TV-spotova, troškove štampe, troškove reklamnih artikala i učešće na sajmovima.

Ovi troškovi su ostvareni 2% više od plana i dodatna sredstva za ove namjene osigurana su iz sredstava rezervi u iznosu od 400.000 KM. U toku godine ugovorene su usluge vezane za Evropski zimski olimpijski festival mladih 2019. godine – EYOF, Sarajevo film festival, reklamno- promotivne usluge povodom održavanja godišnjeg sastanka EBRD-a, promociju 4G+ mreže, promociju usluga za dijasporu i turiste, obilježavanje Dana BH Telecoma i dr. Značajan dio troška odnosi se i na nabavku reklamno-propagandnih usluga u oblasti društvene odgovornosti u okviru projekata u oblasti sporta, kulture, obrazovanja i nauke. U okviru iskazanih troškova reklame i propagande, 578.250 KM ne pripada trošku reklame. Naime, na osnovu ugovora iz 2017. godine i aneksa ugovora iz 2018. godine, Fudbalski savez Bosne i Hercegovine vrši fakturisanje reklamno-propagandnih usluga, ali i usluga ustupanja prava prenosa/emitovanja i eksploatacije sadržaja BHT Premijer Lige. Kod evidentiranja primljene fakture, fakturisane usluge nisu pravilno klasifikovane, jer su obje usluge evidentirane u okviru iskazanog troška reklame i propagande, iako usluga ustupanja ne pripada navedenom trošku. **Ovakav način evidentiranja rashoda nije u skladu sa tačkom KK12 Konceptualnog okvira za finansijsko izvještavanje jer ne obezbjeđuje fer prezentiranje pojave koju predstavlja.** Svaka komponenta finansijskog izvještaja treba se jasno identificirati i iskazivati na način propisan Pravilnikom o kontnom okviru, sadržaju konta i primjeni kontnog okvira za privredna društva⁴.

Preporuka:

- **troškove klasificirati i evidentirati u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru, sadržaju konta i primjeni kontnog okvira za privredna društva.**

Amortizacija

Troškovi amortizacije iskazani su u iznosu od 111.029.826 KM, a obračunavaju se linearnom metodom otpisa, tokom procijenjenog korisnog vijeka trajanja imovine, što je detaljnije pojašnjeno u tački 6.2.1 Izvještaja. Značajan uticaj na rast ovih troškova u tekućoj u odnosu na prethodnu godinu imao je početak primjene MSFI-ja 16 – Najmovi. Iskazani troškovi amortizacije u 2019. godini po osnovu primjene ovog standarda iznose 11.611.585 KM.

Troškovi rezervisanja

Troškovi rezervisanja iskazani su u iznosu od 6.878.326 KM. Rezervisanja za otpremnine i neiskorišteni godišnji odmor iznose 6.122.180 KM, a rezervisanja za moguće negativne ishode po sudskim sporovima koji se vode protiv Društva iznose 756.146 KM.

Nematerijalni troškovi

Nematerijalni troškovi iskazani su u iznosu od 82.903.561 KM i najvećim dijelom se odnose na: troškove poštanskih i telekomunikacijskih usluga (55.170.795 KM), naknade, takse i druge dažbine na teret pravnog lica (12.817.250 KM) i troškove neproizvodnih usluga (9.924.114 KM).

Trošak nabavke sadržaja za Moja TV uslugu iznosi 27.638.692 KM i najveći je u okviru troška poštanskih i telekomunikacijskih usluga. On se odnosi na troškove regulisanja prava za distribuciju televizijskih i radiosadržaja, a u cilju osiguranja atraktivne ponude za korisnike multimedijalnih paketa BH Telecoma. Pored nabavke sadržaja, na ovoj poziciji se evidentiraju i naknade za korištenje autorskih prava. Značajan trošak tekuće godine (3.028.839 KM) nastao je nabavkom prava za emitovanje TV-kanala United Media paketa od „Sport Kluba“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu zaključenog ugovora, za period od 1. 9. 2019. do 31. 8. 2022. godine, u ukupnoj vrijednosti od 31.162.890 KM.

Troškovi telekomunikacijskih usluga obuhvataju troškove terminacije i tranzitovanja saobraćaja (6.747.151 KM) evidentirane po fakturama stranih operatera, troškove roaming usluga (3.482.857 KM) i troškove nacionalne govorne usluge (8.126.014 KM). Trošak poštanskih usluge iskazan je po fakturama JP „BH pošta“ d.o.o. Sarajevo za usluge dostave računa kupcima, štampu računa – hibridna pošta i usluge dostave redovne administrativne pošte.

⁴ „Sl. novine FBiH“, broj 82/10

Troškovi naknada koje Društva plaća, shodno pravilima Regulatorne agencije za komunikacije BiH, iznose 9.559.554 KM i iskazani su u okviru **troškova za naknade, takse i druge dažbine koje plaća Društvo**.

Troškovi neproizvodnih usluga uključuju troškove zdravstvenih i komunalnih usluga, usluga revizije i konsultanata, advokatske i notarske usluge, usluge čišćenja, kao i usluge posredovanja – distributera. Troškovi posredovanja u prodaji dopuna za prepaid usluge mobilne telefonije iskazani su u iznosu od 8.162.559 KM, a ugovori o posredovanju zaključeni su sa: „Satelit plus“ d.o.o. Međugorje, „POS“ d.o.o. Posušje i drugima.

6.1.2.2 Finansijski rashodi

Finansijski rashodi iznose 3.846.630 KM i odnose se na troškove: kamata po osnovu efekata implementacije MSFI-ja 16 – Najmovi (2.936.053 KM), po osnovu diskontovanja licenci za LTE mrežu (4G) (343.098 KM), zateznih kamata (395.566 KM) i kursnih razlika (171.913 KM).

6.1.2.3 Ostali rashodi i gubici

Ostali rashodi i gubici iznose 10.959.291 KM i najvećim dijelom odnose se na rashode po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja (5.481.756 KM) i gubitke od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava (3.693.105 KM).

6.1.2.4 Rashodi iz osnova umanjenja vrijednosti sredstava

Rashodi iz osnova umanjenja vrijednosti sredstava u iznosu od 2.697.820 KM odnose se na umanjenje: vrijednosti investicionog materijala (905.629 KM), vrijednosti dugoročnih potraživanja i plasmana (546.000 KM), vrijednosti zaliha (1.208.670 KM) i vrijednosti kratkoročnih finansijskih plasmana (37.521 KM).

6.1.3 Finansijski rezultat

U finansijskim izvještajima Društva za 2019. godinu iskazana je bruto dobit u iznosu od 56.989.334 KM i u odnosu na prethodnu godinu manja je za 6.594.334 KM. Po umanjenju bruto dobiti za porez na dobit, neto dobit iskazana je u iznosu od 50.918.316 KM.

Neto dobit za 2019. godinu raspoređena je za: isplatu dividende dioničarima u iznosu od 35.000.000 KM, neraspoređenu dobit u iznosu 14.938.777 KM i za donacije iznos od 1.000.000 KM.

6.2 BILANS STANJA

6.2.1 Stalna sredstva i dugoročni plasmani

Na datum bilansa, knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava i dugoročnih plasmana iskazana je u iznosu od 891.031.499 KM. Struktura stalnih sredstava i dugoročnih plasmana na datum bilansa data je u tabeli:

	KM	
	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	891.031.499	749.008.178
Nematerijalna sredstva	63.287.079	64.692.993
Nekretnine, postrojenja i oprema	631.730.499	617.452.987
Imovina s pravom korištenja	93.504.026	0
Ostala stalna materijalna sredstva	116.189	116.189
Dugoročni finansijski plasmani	91.988.093	37.316.359
Druga dugoročna potraživanja	9.912.071	29.406.323
Dugoročna razgraničenja	493.542	23.327

Nematerijalna imovina iskazana je u iznosu od 63.287.079 KM, u čemu su najznačajnije licence u iznosu od 48.139.899 KM, računarski programi i prava na korištenje softvera u iznosu od 12.171.915 KM i ostala nematerijalna sredstva u iznosu od 2.784.942 KM.

U okviru licenci najveća je vrijednost LTE licence (4G mreža) u iznosu od 15.550.930 KM i licenca za univerzalne mobilne telefonije UMTS (3G) u iznosu od 6.727.727 KM. Povećanje nematerijalne imovine se najvećim dijelom odnosi na LTE licencu (4G mreža). Regulatorna agencija za komunikacije BiH je 8. 4. 2019. godine dodijelila Društvu dozvolu za korištenju radiofrekventnog spektra za pružanje usluga putem mobilnih pristupnih sistema na period od 15 godina (do 8. 4. 2034. godine). U skladu sa članom 6. Dozvole, sa Vijećem ministara BiH je 14. 6. 2019. godine zaključen Ugovor o načinu uplate sredstava po osnovu dodijeljene Dozvole. Naknada je određena u iznosu od 17.500.000 KM i plaćat će se u periodu od 5 godina, uz godišnju otplatu od 3.500.000 KM, zaključno sa 30. 5. 2023. godine.

Nekretnine, postrojenja i oprema predstavljaju najveći dio stalnih sredstava i iskazane su u iznosu od 631.730.449 KM. Struktura i promjene na ovoj imovini daju se u tabeli:

	Zemljište	Zgrade	Mreža, centrale i pr. uređaji	Ostala oprema	Rezervni dijelovi	Imovina u pripremi	Avansi	Ukupno
Nabavna vrijednost								
Na 1. 1. 2019. g.	14.621.156	300.849.283	1.146.191.636	374.700.941	2.105.870	101.850.716	249.630	1.940.569.231
Povećanja						142.989.878	2.057.809	145.047.687
Prenos sa / na	92.538	8.549.035	63.489.553	30.862.649		(131.758.712)	(1.328.251)	(30.093.188)
Prenos na nematerijalnu imovinu		70.548	(768.424)	745.784				47.908
Prenos sa / na druge klase		48.600	(6.395.713)	(5.634.057)	(330.898)			(12.312.069)
LTE			(103.398.567)	(222.480)				(103.621.046)
Otuđenje/ rashodovanje		(973.777)	(20.132.804)	(30.230.982)	(1.100.041)	(288.800)		(52.726.405)
Ostalo		107.062	272.233	24.666	305.046	62.090		771.098
Na 31. 12. 2019. g.	14.713.694	308.650.752	1.079.257.913	370.246.521	979.977	112.855.172	979.188	1.887.683.216
Akumulirana amortizacija								
Na 1. 1. 2019. g.		131.102.534	885.067.637	306.946.074				1.323.116.245
Amortizacija		7.532.251	37.543.265	29.062.081				74.137.597
Prenos na nematerijalnu imovinu		135.360	(602.967)	486.728				19.120
LTE			(84.038.502)	(165.336)				(84.203.838)
Prenos sa / na druge klase		48.600	(3.743.147)	(4.593.851)				(8.288.398)
Otuđenje/ rashodovanje		(18.399.247)	(30.105.266)					(49.108.889)
Ostalo		80.042	180.616	59.621				320.279
Na 31. 12. 2019. g.		138.255.010	816.007.655	301.690.052				1.255.952.716
Neto knjigovodstvena vrijednost								
Na 1. 1. 2019. g.	14.621.156	169.746.749	261.123.999	67.754.867	2.105.870	101.850.716	249.630	617.452.987
Na 31. 12. 2019. g.	14.713.694	170.395.742	263.250.258	68.556.469	979.977	112.855.172	979.188	631.730.499

Nekretnine, postrojenja i oprema u 2019. godini značajne promjene imale su vezano za implementaciju ugovora LTE pristupna mreža. Sa „HUAWEI TECHNOLOGIES“ d.o.o. Banja Luka zaključen je 11. 10. 2018. godine ugovor za LTE pristupnu mrežu, koji definiše nabavku roba i usluga, demontažu i prodaju opreme, te ostale odredbe. Ugovorena maksimalna cijena za nabavku robe i usluga definisanih ugovorom iznosila je 67.432.986 KM, dok je prodaja demontirane opreme, tj. ukupna vrijednost opreme koju će Društvo fakturisati 37.144.785 KM. Implementacija ovog projekta vršila se prema Uputstvu o realizaciji Ugovora LTE pristupna mreža i Odluke o stavljanju van upotrebe RAN opreme – 1.213 baznih stanica i 8 BSC/RNC kontrolera i otkupu opreme firme „HUAWEI TECHNOLOGIES“ d.o.o. Banja Luka. U periodu od 1. 4. 2019. godine do 31. 12. 2019. godine u cijelosti je izvršena planirana demontaža opreme, a oprema je montirana i fakturisana za 1.187 lokacija. Podneseni su zahtjevi za kolaudacije za 1.168 lokacija. Za određeni broj lokacija nije izvršena kolaudacija jer nisu okončane sve aktivnosti primopredaje, usaglašavanja i objedinjavanja cjelokupne dokumentacije. Za LTE opremu koja je montirana na lokacije i aktivirana prije 31. 12. 2019. godine izvršena je procjena nekolaudovanih stalnih sredstava i uknjižena u iznosu od 3.395.040 KM. Iz knjigovodstvenih evidencija je po ovom osnovu isknjiženo opreme po nabavnoj vrijednosti od 103.621.046 KM i otpisane vrijednosti od 84.203.838 KM.

Imovina u pripremi iskazana je u iznosu od 112.855.172 KM. U vrijednost sredstava u pripremi uključeni su započeti investicioni projekti – investicije u toku (79.773.225 KM), zalihe investicionog materijala i opreme (22.960.691 KM), vlastiti radovi koji su u procesu izgradnje (1.741.020 KM) i ulaganja koja su završena, a nisu fakturirana do 31. 12. 2019. godine. Tokom godine su vršene nove investicijske nabavke u iznosu od 142.989.878 KM, dok je kroz programsku aplikaciju kolaudovano sredstava u vrijednosti od 124.498.332 KM. U skladu sa Pravilnikom o pripremi, planiranju, realizaciji i kolaudaciji investicija iz 2017. godine, po okončanju određenih investicionih ulaganja sačinjava se interni zapisnik o završetku realizacije investicionog projekta/dijela projekta i podnosi zahtjev za kolaudaciju, na osnovu kojeg se sačinjava nalog za uknjiženje vrijednosti kolaudovanih investicija u stalna sredstva Društva. Interni zapisnik sadrži podatke o nazivu investicijskog projekta, broj investicijske odluke, voditelja projekta, nadzorni organ, nosioca planiranja, naziv i broj WBS elementa (zapis detaljne strukture u aplikativnom programu SAP), ugovor/e po kojem je izvršena investiciona nabavka, ukupnu vrijednost, eksploatacionu dokumentaciju uz projekt i status sredstva. Značajni iznosi kolaudacija odnose se na izvršene nabavke i izvedene radove na realizaciji projekta LTE pristupna mreža u vrijednosti od 39.909.437 KM. Prema Listi započelih investicija na 31. 12. 2019. godine su ulaganja u CPE opremu (5.540.447 KM), objekti za regionalnu direkciju Bihać (4.269.420 KM), radiopristupna mreža (3.749.254 KM), IPTV (3.204.500 KM), pristupna mreža Sokolović-Kolonija (1.623.688 KM), energetika i kanalizacija (1.560.288 KM) i druga ulaganja. Izvršene su nove nabavke zalihe investicionog materijala i opreme u iznosu od 28.682.670 KM, od čega je na investicije u toku preneseno 18.775.081 KM.

Društvo je u ranijim godinama investicijske projekte evidentiralo po vrsti ulaganja, odnosno po vrsti troška, a ne po započetoj investiciji, tj. mjestu ulaganja i nazivu investicijskog projekta. Nakon što je u ranijoj reviziji ukazano na neadekvatnost ovih evidencija i propuste do kojih dovode, Društvo je, u skladu sa definisanim aktivnostima, u akcionom planu izvršilo preknjiženje sa starih WBS-ova i sredstava u pripremi na nove WBS-ove sa linijskim obračunom („nova“ sredstva u pripremi). U metodologiji su definisana pravila otvaranja novih projekata i WBS-ova, te obaveze i potrebni elementi/podaci koji se moraju dostaviti kako bi se korektno otvorili novi projekti i WBS-ovi. Također, donesena su druga interna akta koja uređuju pripremu, planiranje, realizaciju i kolaudaciju investicija.

Revizijom određenih investicionih projekata i njihovih dijelova koji se na 31. 12. 2019. godine iskazuju u okviru započelih projekata utvrđeno je sljedeće:

➤ **Infrastrukturni radovi – FTTH/PM Ciglane i Koševsko Brdo, stanje sredstava u pripremi 3.590.023 KM**

Aktivnosti na izgradnji pristupnih mreža na lokaciji Ciglane i Koševsko Brdo počele su izradom idejnih i glavnog projekata pristupnih mreža i prikupljanjem neophodnih dozvola vezanih za gradnju na prostoru općine Centar Sarajevo (dozvole izdate 24. 10. 2012. godine). Projektu dokumentaciju izradio je Energoinvest Sarajevo, a reviziju te dokumentacije izvršila je Revizijska komisija Društva.

Prema Odluci o odobrenju sredstava za izgradnju pristupnih mreža (PM) Ciglane i Koševsko Brdo, PM Brčko i PM Srebrenica od 23. 12. 2014. godine, sredstva za realizaciju predviđena su Trogodišnjim planom poslovanja za period 2015–2017. godine, te operativnim planom investicijskih aktivnosti za 2015. godinu. Sredstva su predviđena za izgradnju kablovske kanalizacije, izgradnju pristupne mreže, nabavku i puštanje u funkciju aktivne opreme, nabavku i ugradnju terminalne opreme, izgradnju kućnih instalacija, izradu dokumentacije izvedenog stanja i na kraju puštanje u funkciju 1.000 korisnika na definisanom obuhvatu. Gradnja predmetne telekomunikacijske infrastrukture planirana je u periodu 2015–2017. godine i izrađena je tenderska dokumentacija po sistemu „ključ u ruke“. Radi usklađivanja sa drugim planskim aktima Društva, Odluka o odobrenju sredstava za izgradnju pristupnih mreža mijenjana je i dopunjavana tri puta. Prema posljednjoj izmjeni odluke od 27. 4. 2016. godine, planirana sredstva, u dijelu koji se odnosi na PM Ciglane i Koševsko Brdo, iznose 6.179.252 KM, uz sljedeću dinamiku: 941.940 KM za 2015. godinu, 1.548.000 KM za 2016. godinu i 3.689.312 KM za 2017. godinu. Nabavni zahtjev za realizaciju projekta, tj. provođenje postupka odabira izvođača radova, pokretan je dva puta.

Nakon ponovljenog nabavnog zahtjeva od 22. 2. 2016. godine, sa „Telinvestom“ Sarajevo („Telinvest“ predstavlja grupu ponuđača: „Telinvest“ Sarajevo i „Teloptik“ Sarajevo) 8. 11. 2016. godine zaključen je ugovor o nabavci izgradnje pristupne mreže Ciglane i Koševsko Brdo na ugovorenu vrijednost radova i usluga u iznosu od 3.892.875 KM i sa krajnjim rokom izvršenja ugovornih obaveza od momenta stupanja ugovora na snagu do 31. 12. 2017. godine. U fazi izgradnje potpisano je pet aneksa ovog ugovora, od čega su se četiri odnosila na produženje roka završetka svih radova, a jedan na smanjenje ugovorene vrijednosti radova za 100.000 KM.

Izvođač radova je 28. 6. 2019. godine predao zahtjev za primopredaju radova izvedenih u periodu od 12. 12. 2016. do 28. 6. 2019. godine, te je 11. 7. 2019. godine formirana komisija sa zadatkom da izvrši primopredaju i konačan obračun, u skladu sa internom procedurom – Primopredaja i tehnički pregled. Komisija je posao obavila u periodu od 19. 7. 2019. do 15. 5. 2020. godine, kada je važio Aneks 4. Ugovora koji je imao krajnji rok završetka svih radova: 30. 6. 2020. godine. Komisija je zatražila pravno tumačenje Ugovora i načina rada. S obzirom na to da nije dobila odgovor na traženi upit, tehnički prijem je nastavljen pozivom na član 6. Ugovora koji predviđa i sukcesivni kvalitativni prijem po završetku svake faze. Zapisnikom komisije od 20. 5. 2020. godine konstatovane su primjedbe u dijelu katastra i neusaglašenost dokumentacionog sa stanjem izvedenih radova na terenu, te da se ne može izvršiti tehnička primopredaja. Dat je rok za otklanjanje primjedbi do 22. 6. 2020. godine.

Prema informacijama odgovornih osoba, na realizaciju projekta uticali su problemi sa IPO-om na projektovanim trasama, zahtjevi korisnika za uslugama (izvođač radova može pristupiti aktivnosti puštanja korisnika u rad tek nakon što podnese zahtjev za uslugu BH Telecomu), te proglašenje stanja pandemije, koje je uzrokovalo kašnjenje primopredaje.

➤ **Adaptacija II i III sprata južnog krila poslovne zgrade u Sarajevu, stanje sredstava u pripremi 2.222.388 KM**

Investicioni program za adaptaciju i rekonstrukciju dijela poslovne zgrade u ulici B. M. Selimovića Sarajevo pokrenut je u aprilu 2016. godine, a 13. 7. 2016. donesena je Odluka o odobrenju sredstava. Za realizaciju radova na adaptaciji II i III sprata južnog krila u poslovnoj zgradi u B. M. Selimovića u Sarajevu zahtjev za nabavku radova pokrenut je 4. 12. 2017. godine, uz procijenjenu vrijednost nabavke od 2.080.000 KM. Sa odabranim dobavljačem „GTR Mostar“ 4. 6. 2018. godine zaključen je ugovor za izvođenje građevinsko-zanatskih, instalaterskih i ostalih radova na adaptaciji poslovne zgrade u vrijednosti od 2.140.000 KM i rokom za izvođenje radova od 180 dana od dana uvođenja izvođača u posao.

Tokom realizacije ugovora pokrenuta je procedura ugovaranja naknadnih i nepredviđenih radova (dva dodatna ugovora u ukupnoj vrijednosti od 95.203 KM), kao i produženje roka izvođenja radova (tri aneksa Ugovora). Izvođač je počeo sa radovima 2. 7. 2018. godine i prvobitni rok za završetak bio je 2. 1. 2019. godine, a konačno je trećim aneksom Ugovora produžen do 15. 3. 2019. godine. Izvođač radova je 5. 3. 2019. godine obavijestio o završetku radova (18. 1. 2019. godine) i komisija je 17. 4. 2019. godine sačinila Zapisnik o primopredaji i konačnom finansijskom obračunu izvedenih radova i konstatovano je da su svi radovi na adaptaciji izvedeni u skladu sa ugovorima i propisima i normativima za izvođenje te vrste radova.

Pored radova na adaptaciji prostora, izvršena je i nabavka namještaja za opremanje II i III sprata, te nakon izvršene nabavke i opremanja namještajem, ovi spratovi su useljeni u septembru 2019. godine. Okončanjem svih aktivnosti na adaptaciji i rekonstrukciji dijela poslovne zgrade, kolaudacija sredstva završena je u aprilu 2020. godine.

➤ **Infrastrukturni radovi na FTTH/PM Gornji Vakuf, stanje sredstava u pripremi 1.413.572 KM**

Izgradnja FTTH/PM Gornji Vakuf započela je izradom idejnog i glavnog projekta i pribavljanjem potrebnih dozvola Općine Gornji Vakuf. Općina je 9. 8. 2012. godine izdala jedinstveno odobrenje za građenje za kompletan projekt, a provodio se u više faza, u skladu sa planskim sredstvima i dinamikom nabavke materijala.

Izgradnja optičke pristupne mreže Gornji Vakuf, kao kablovske kanalizacije, počela je 2012. godine, vršena je tokom 2012. i 2013, te se nastavila tokom 2014. godine, shodno nabavnom zahtjevu od 20. 2. 2014. godine za investicioni objekat „Pristupna TK mreža Gornji Vakuf – Kablovska kanalizacija“, II faza. Radovi na izgradnji odvijali su se u okviru pet radnih naloga.

1. Radovi po nalogu TI 8/12.217 zapisnikom od 23. 1. 2015. godine i dopunom zapisnika od 9. 11. 2015. godine su kolaudovani,
2. Radovi po nalogu za izvođenje građevinskih i montažnih radova TI 8/13.421 od 12. 11. 2013. godine zapisnicima od 1. 4. 2019. godine tehnički su primljeni i izvršen je konačan finansijski obračun, ali nisu kolaudovani jer ne predstavljaju tehnološku cjelinu (samo kablovska kanalizacija). Prema zapisnicima o tehničkoj ispunjenosti za primopredaju izvedenih radova i konačnom finansijskom obračunu projekta izgradnje PM i KK Gornji Vakuf, komisija je izvršila pregled izvršenih radova po nalogu u iznosu od 720.628 KM, koji je zbog naknadnih i nepredviđenih radova nalog uvećan na 917.715 KM (aneks broj 1 od 8. 5. 2015. godine). Vrijednost izvedenih radova iznosi 813.519 KM, a manje je izvedeno od planiranog za 104.196 KM zbog imovinskopravnih neusaglašenosti na objektu. U skladu sa nalogom, rok za završetak radova bio je 6. 12. 2013. godine ili 299 radnih dana, a izvođač „Telekom Inženjering“ radove je završio 29. 6. 2016. godine. Zapisnikom o tehničkoj ispunjenosti izvedenih radova date su primjedbe, a Obavijest o otklanjanju primjedbi dostavljena je tek 13. 12. 2018. godine, a elaborat geodetskog snimanja 27. 3. 2019. godine. Dakle, izgradnja mreže ukupno je trajala 678 dana, dok je gradnja sa izradom dokumentacije izvedenog stanja trajala 1.304 dana, što je u odnosu na ugovoreni rok prekoračenje od 1.005 radnih dana. Na ispravnu dokumentaciju čekalo se 626 dana, i komisija je stava da izvođač zbog neopravdanog kašnjenja nije ispunio rokove završetka radova.
3. Radovi po nalogu TI 8/14.109 od 18. 4. 2014. godine, nakon otklonjenih prethodno datih primjedbi na izvedene radove, tehnički su prihvaćeni 12. 7. 2019. godine Zapisnikom o tehničkoj ispunjenosti ugovorenih obaveza komisije za primopredaju radova i konačan finansijski obračun na izgradnji PP i KK Gornji Vakuf. Nalog za izvođenje građevinskih i montažnih radova u iznosu od 861.746 KM tri puta je aneksima umanjivan, i prema aneksu broj 3 od 22. 6. 2017. godine iznosi 594.323 KM. Konačan finansijski obračun nije urađen i radit će se prilikom izrade konačnog obračuna za ostale faze.
4. Nalog TI 8/16.356 djelimično je realizovan, a ostatak sredstava Aneksom 1 ovog Naloga i Aneksom 3 Naloga TI 8/14.109 prebaćeni su na Nalog TI 8/14.109.
5. Nalog TI 8/16.151 je okončan, ali se nije pristupilo primopredaji radova jer nije dostavljena dokumentacija izvedenog stanja.

Prema informaciji odgovornih osoba, projekat kasni u odnosu na dinamički plan jer je izvođač bio obavezan dostaviti dokumentaciju za primopredaju do kraja juna 2020. godine, a da se primopredaja okonča da kraja septembra 2020. godine.

➤ **Infrastrukturni radovi na FTTH/PM Lješevu, stanje sredstava u pripremi 964.674 KM**

Radovi na projektu izvode se na osnovu glavnog projekta PM Podlugovi – KK za RSU 3 Lješevu i glavnog projekta PM Podlugovi ODČ Lješevu iz aprila 2014 godine. Nabavni zahtjev za izgradnju PM Podlugovi, KK za RSU 3 Lješevu pokrenut je 1. 7. 2015. godine, sredstva su planirana u Revidiranom operativnom planu investicija za period 2015–2017. godine u iznosu od 1.100.000 KM.

Radovi na izgradnji odvijali su se u okviru radnih naloga (i nekoliko manjih za montažu):

- nalog TI 2/15.304 od 13. 7. 2015. godine u iznosu od 1.389.163 KM i aneks broj 1 22. 8. 2016 godine na iznos od 375.695 KM; po nalogu, ukupno je fakturisano 371.195 KM,
- nalog TI 2/16.277 od 24. 8. 2016 godine na iznos od 797.569 KM, koji je sa dva aneksa smanjen na 630.914 KM; po nalogu, ukupno je fakturisano 405.754 KM.

Prema podacima Društva, u periodu između izrade projektne dokumentacije i sadašnjeg stanja u dijelu obuhvata radova izgrađen je određeni broj novih objekata koji nisu predviđeni projektom, ali su spojeni na izgrađenu KK. S obzirom na to da se projekat realizovao u fazama više godina, došlo je do

smjene ugovarača, kooperanta za izvođenje građevinskih radova („Telinvest“, „Liv elektronik“, „E plan“), što je usporilo radove, kao i nedostatak montažnog materijala.

Zahtjev za primopredaju građevinskih radova podnesen je 10. 12. 2019. godine, a Zapisnikom od 27. 12. 2019. godine zaključeno je da se za objekat KK RSU Lješevno ne može izvršiti primopredaja, te da je u toku ispravljanje primjedbi na dokumentaciju izvedenog stanja.

➤ **Infrastrukturni radovi na FTTH/PM Gračanica, stanje sredstava u pripremi 593.476 KM**

Izgradnja pristupnih mreža za Gračanicu – grad dio je Investicionog programa za izgradnju FTTH pristupne mreže za Lukavac, Gradačac, Kalesiju, Sapnu i Kladanj, gradski dio, iz marta 2013. godine. Općina Gračanica je 4. 7. 2014. godine izdala jedinstvenu građevinsku dozvolu za projekat FTTH/PM Gračanica, a gradilo se fazno, u skladu sa planskim sredstvima, dinamikom nabavke materijala za izgradnju i nabavkom radova na izgradnji. Nalog za nabavku za PM Gračanica (KP 14-18) podnesen je 19. 10. 2018. godine, a sredstva za infrastrukturne radove u visini od 995.000 KM (954.800 KM izvođači i 40.200 KM interni rad) predviđena su revidovanim operativnim planom poslovanja za 2018. godinu. Radovi na izgradnji posljednje faze radova na FTTH Gračanica – Kablovska kanalizacija i pristupna mreža za dio mreže KP 14 – 18, počeli su nakon potpisivanja Ugovora za izvođenje građevinskih i montažnih radova od 26. 3. 2019. godine sa izvođačem radova „Telefongradnja Sarajevo“, nosiocem Konzorcija, na iznos od 836.689 KM i rokom za izvođenje svih ugovorenih radova od 240 kalendarskih dana od uvođenja u posao. Radovi su počeli 18. 4. 2019. godine, a aneksom ugovora od 29. 1. 2020. godine rok je produžen za 60 dana. Radovi na terenu su okončani i urađen je Katastar podzemnih instalacija, ali nije izvršena primopredaja radova jer izvođač (njegov kooperant za geodetske radove) nije izradio Elaborat o katastarskom snimku u skladu sa tenderskom dokumentacijom, zbog čega je stručni tim Društva Elaborat vratio na doradu, zbog čega je projekat trenutno u kašnjenju.

Prema navedenom, u okviru sredstava u pripremi nalaze se projekti čija realizacija nije okončana u dužem periodu (preko šest godina) i Društvo od uloženi sredstava ne ostvaruje ekonomske koristi u očekivanom roku. S obzirom na to da se najveći dio projekata odnosi na ulaganja u osnovnu djelatnost Društva, a telekomunikacijsko tržište se brzo razvija i mijenja, dugo trajanje investicionog ciklusa slabi poziciju Društva u odnosu na konkurenciju. Također, Društvo izmiruje ugovorene obaveze prema izvođačima, i dolazi do novčanih odliva po tim obavezama, a ulaganja u sredstva nisu okončana i nisu privedena namjeni, niti su po osnovu sredstava počele pristizati ekonomske koristi.

Preporuka:

- ***povećati efikasnost realizacije investicija u toku kako bi se postigli najbolji efekti za Društvo.***

Imovina sa pravom korištenja iskazana je u iznosu od 93.504.026 KM i odnosi se na zemljište (37.484.494 KM), građevine (55.682.679 KM) i opremu (336.853 KM). Društvo je sa početkom primjene MSFI-ja 16 – Najmovi, iskazalo imovinu sa pravom korištenja, koja predstavlja pravo najmoprimca na korištenje imovine tokom trajanja najma. Od prvog dana trajanja najma, najmoprimac priznaje imovinu s pravom korištenja i obavezu po osnovu najma. Imovina sa pravom korištenja iskazana je u iznosu jednakom obavezi po osnovu najma, usklađenom prema iznosu svih naprijed izvršenih ili obračunatih plaćanja koja se odnose na taj najam. Kamatne stope koje Društvo primjenjuje za izračun sadašnje (diskontovane) vrijednosti obaveze, prema Odluci od 20. 2. 2019. godine, su 3,5% za najmove koji se završavaju sa 31. 12. 2023. godine i 3% za najmove koje se završavaju nakon 31. 12. 2023. godine.

Amortizacija

Odluka o utvrđivanju metode obračuna amortizacije, klasa stalnih sredstava, korisnog vijeka trajanja i stopa za obračun amortizacije donosi se krajem godine za narednu godinu. Također se formira Komisija za utvrđivanje korisnog vijeka trajanja stalnih sredstava i metode obračuna amortizacije i provođenje testa na umanjenje vrijednosti stalnih sredstava. Komisija je izvršila analizu stalnih sredstava, preispitala procijenjeni korisni vijek trajanja stalnih sredstava, primijenjenu metodu obračuna amortizacije i važeći sistem razvrstavanja stalnih sredstava, o čemu je sačinjen Izvještaj. Izvještajem o radu ove komisije od 7. 11. 2019. godine, predloženo je da se amortizacija stalnih sredstava i dalje obračunava linearnom metodom, primjenom godišnjih amortizacionih stopa, i to

odvojeno za svako pojedinačno sredstvo. Za određena sredstva je predložena izmjena korisnog vijeka upotrebe, a izvršen je i test na umanjenje vrijednosti.

Osnovne grupe stalnih sredstva, njihov vijek upotrebe i stope amortizacije date su u tabeli:

Grupa sredstava	Vijek trajanja	Stopa otpisa
Licence za koje ugovorom nije definisan rok	8,3	12
Softveri i ostala nematerijalna sredstva	5	20
Poslovne zgrade	77	1,3
Ostale građevine	12,5 do 77	1,3-8
Kablovska kanalizacija	33	3
Fiksna mreža, mreže, centrale, prenosni sistemi	5-20	5-20
Mobilna mreža: radio, CORE i servisna mreža	5-12,5	8-20
Ostala oprema	2-5	10-50
Alati	5-10	10-20
Računarska oprema	3-10	10-33
Računari za nadzor i upravljanje	5	20
Transportna sredstva	7-10	12,5-14,3
Kancelarijska oprema	3-10	10-33
Oprema za prenos podataka	5-6,7	15-20

Stope amortizacije za nematerijalna sredstva čiji je vijek upotrebe definisan ugovorom utvrđuju se prema vijeku upotrebe koji proizilazi iz ugovora.

Vlasništvo nad nekretninama

Prema podacima nadležne Izvršne direkcije za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima, Društvo je na 31. 12. 2019. godine imalo 723 nekretnine, od čega je 661 bila upisana u zemljišne knjige, dok je za 62 nekretnine postupak upisa u toku. S obzirom na to da se broj nabavljenih nekretnina stalno povećava, kontinuirano se provode aktivnosti na upisu nekretnina u zemljišne knjige. Prema Izvještaju o stanju nekretnina Društva na 31. 12. 2019. godine, za određene nekretnine nisu potpuno usaglašeni podaci i postoje različiti podaci u evidencijama (nije evidentirano kao imovina, ne može se identificirati imovina, nema knjigovodstvene vrijednosti, neujednačen pristup grupisanju zemljišnoknjižnih uložaka). Također, nisu okončani postupci oko uknjižbe imovine iz diobe sa JP „BH pošta“ Sarajevo, a neki drugi postupci datiraju iz 2005. godine.

Društvo još uvijek ne raspolaže dokumentacijom o vlasništvu za sve iskazane nekretnine.

Preporuka:

- **usaglasiti stanje nekretnina u svim poslovnim evidencijama Društva i poduzeti aktivnosti koje su u nadležnosti Društva na okončanju postupaka koji traju duži niz godina.**

Hipoteke i založno pravo

Ne postoje ograničenja vlasništva nad nekretninama, postrojenjima i opremom i materijalna imovina nije založena kao garancija za obaveze Društva.

Dugoročni finansijski plasmani iskazani su u iznosu od 91.988.093 KM i odnose se na učešće u kapitalu drugih pravnih lica, dugoročne kredite u zemlji, finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i ostale dugoročne finansijske plasmane, i to:

- **učešće u kapitalu drugih pravnih lica** iznosi 3.825.000 KM i odnosi se na učešće u osnovnom kapitalu novoosnovanog društva „ESP“ d.o.o. Sarajevo. Skupština Društva je 27. 6. 2019. godine donijela odluku o osnivanju društva ograničene odgovornosti sa vlasničkim udjelom od 45% osnovnog kapitala (3.825.000 KM), a ostali suosnivači/udjeličari su „Raiffeisen bank BH“ d.d. sa 45% udjela, te „Comtrade“ d.o.o. Sarajevo i „QSS“ d.o.o. Sarajevo sa po 5% učešća. Društvo je osnovano s ciljem ostvarivanja profita putem obavljanja djelatnosti koje se ogledaju u izgradnji i implementaciji platforme koja pravnim i fizičkim licima omogućava pouzdano povezivanje, a u cilju realizacije servisa elektronskog plaćanja, push notifikacija i drugih elektronskih servisa;

- **dugoročni krediti u zemlji** u iznosu od 1.747.994 KM su potraživanja od Civilnog zrakoplovstva BiH u iznosu od 1.000.000 USD koji nije vraćen u ugovorenom roku i za koje je u ranijim godinama izvršena ispravka vrijednosti u cijelom iznosu;

- **finansijska sredstva raspoloživa za prodaju** iskazana su u iznosu od 18.534.313 KM, a čine ih ulaganja u dionice kompanije „Eutelsat Paris Communications“. Radi se o 574.378 dionica nominalne vrijednosti od 1 EUR. Na datum bilansa izvršeno je usklađenje vrijednosti dionica sa vrijednošću na berzi koja je iznosila 16,47 EUR;

- **ostali dugoročni finansijski plasmani** iskazani su u iznosu od 72.600.000 KM, a čine ih dugoročno oročena sredstva, preko 12 mjeseci, kod više poslovnih banaka. Sredstva su oročena na period od 24 do 36 mjeseci, uz kamatnu stopu u rasponu od 0,80% do 2,21%, sa rokovima dospijeca od aprila 2021. godine do juna 2022. godine.

Dugoročna potraživanja iskazana su u iznosu od 9.912.071 KM. Najvećim dijelom od 9.440.208 KM odnose se na potraživanja od prodaje paketa u asemliranoj usluzi fizičkim licima čije obaveza za plaćanje je u periodu dužem od 12 mjeseci. U skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti, izvršeno je vrijednosno usklađivanje dugoročnih finansijskih plasmana i potraživanja za očekivane kreditne gubitke po stopi od 1%.

6.2.2 Tekuća sredstva

Na datum bilansa iskazane su sljedeća tekuća sredstva:

	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
TEKUĆA SREDSTVA	364.150.710	371.767.683
Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	21.187.994	23.790.685
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	189.787.812	218.542.226
Kratkoročna potraživanja, plasmani i AVR	153.174.904	129.434.772

6.2.2.1 Zalihe i sredstva namijenjena prodaji

Na datum bilansa iskazane su sljedeće zalihe:

	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
ZALIHE I SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI	21.187.994	23.790.685
Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	14.389.853	16.396.829
Proizvodnja u toku	65.213	385.102
Gotovi proizvodi	114.927	80.292
Roba u skladištu	6.176.228	6.811.997
Stalna sredstva namijenjena prodaji	282.505	0
Dati avansi za nabavku zaliha	159.268	116.465

Zalihe i sredstva namijenjena prodaji iskazana su u iznosu od 21.187.994 KM, a najveći dio od 14.389.853 KM su zalihe sirovina, materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara. Način iskazivanja i vrednovanja zaliha uređen je Pravilnikom o računovodstvenim politikama Društva. Zalihe kojima Društvo raspolaže razvrstavaju se u dvije grupe: zalihe investicijskog materijala i opreme koje se tretiraju kao dugotrajna imovina – stalna sredstva u pripremi (tačka 6.2.1 Izvještaja) i neinvesticijske zalihe – zalihe potrošnog materijala – sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar.

Društvo je, u skladu sa MRS-om 2 – Zalihe, vršilo vrijednosno usklađivanje zaliha. Na osnovu Izvještaja o radu Komisije za procjenu neto utržive vrijednosti zaliha potrošnog materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara za 2019. godinu, Uprava Društva je 13. 11. 2019. godine donijela Odluku o umanjenju knjigovodstvene vrijednosti i rashodu zaliha potrošnog materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara.

Odlukom je odobreno umanjeње vrijednosti zaliha u iznosu od 705.852 KM i rashod potrošnog materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara u iznosu od 565.133 KM.

6.2.2.2 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Struktura gotovine i gotovinskih ekvivalenata na datum bilansa je sljedeća:

	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI	189.787.812	218.542.226
Transakcijski računi – domaća valuta	17.560.914	20.743.362
Računi prihoda	0	60
Računi troškova	1.683.072	2.020.142
Devizni računi	924.416	847.128
Devizni akreditivi	106.502	166.981
Akreditivi u domaćoj valuti	0	1.654
Glavna blagajna	12.314	11.377
Oročena novčana sredstva	171.417.626	196.959.019
Ispravka vrijednosti novčanih sredstava	(1.917.032)	(2.207.497)

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani su u iznosu od 189.787.812 KM. Platni promet u zemlji i inostranstvu obavlja se preko 13 transakcijskih, 8 deviznih, 26 računa za redovno poslovanje (računi troškova) i 159 приходovnih računa otvorenih u poslovnim bankama. Glavni račun Društva vodi se kod „SBERBANK“ d.d. Sarajevo. Oročena novčana sredstva iskazana u iznosu od 171.417.626 KM su nenamjenska oročena novčana sredstva po ugovorima o flexi i otvorenim depozitima kod pet poslovnih banaka, uz kamatnu stopu od 0,80% do 1,38%. Dnevno evidentiranje i kontrola novčanih sredstava uređena je internom procedurom Društva.

Blagajničko poslovanje uređeno je Pravilnikom o blagajničkom poslovanju, a iskazano stanje gotovine u glavnoj blagajni iznosi 12.314 KM.

U skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti izvršena je ispravka vrijednosti novčanih sredstava, po stopi od 1% očekivanih kreditnih gubitaka, u ukupnom iznosu od 1.917.032 KM

6.2.2.3 Kratkoročna potraživanja, kratkoročni plasmani i aktivna vremenska razgraničenja

Na datum bilansa u finansijskim izvještajima iskazana su sljedeća kratkoročna potraživanja, plasmani i aktivna vremenska razgraničenja:

	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
POTRAŽIVANJA, PLASMANI I AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	153.174.904	129.434.772
Potraživanja od prodaje	66.293.320	52.121.923
Druga kratkoročna potraživanja	22.399.450	7.563.884
Kratkoročni finansijski plasmani	50.940.641	58.270.922
Potraživanja za PDV	13.469	5.742
Aktivna vremenska razgraničenja	13.528.024	11.472.301

Potraživanja od prodaje uređena su procedurama Društva u dijelu fakturisanja i naplate pruženih usluga i kontrole prihoda. Izvršna direkcija za ekonomsko-finansijske poslove i odgovarajući organizacioni dijelovi Društva vode evidenciju, prate potraživanja i vrše naplatu i poduzimaju mjere za naplatu potraživanja u skladu sa općim uvjetima za pružanje telekomunikacijskih usluga. Za iskazivanje potraživanja od kupaca, prema odredbama MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti, primjenjuje se pojednostavljen pristup za utvrđivanje očekivanih gubitaka usljed umanjeња vrijednosti tokom trajanja ugovora, a od početka priznavanja potraživanja. Gubici od umanjeња vrijednosti potraživanja izračunavaju se prema starosnoj strukturi ili periodima dospijea potraživanja. Utvrđene stope za potraživanja su:

Period dospijea (dana)	do 30	30 - 60	60 - 90	90 - 365	preko 365
Stopa (%)	1,3	11,28	35,83	53,33	100

Potraživanja od kupaca odnose se na kupce u zemlji i u inostranstvu kako slijedi:	KM	
	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
POTRAŽIVANJA OD PRODAJE	66.293.320	52.121.923
Kupci u zemlji	118.134.220	101.605.308
Kupci u inostranstvu	3.885.562	5.950.652
Ispravka vrijednosti potraživanja	(55.726.462)	(55.434.037)

Potraživanja u zemlji su pružene telekomunikacione usluge korisnicima u zemlji, a potraživanja za pružene usluge u inostranstvu u sistemu obračuna povezane su sa obavezama prema inostranim telekomunikacijskim operaterima, a međusobnim obračunom izvršenih i primljenih usluga utvrđuje se razlika za plaćanje ili naplatu. Po međunarodnim ugovorima za telefonske usluge nastale do 31. 12. 2019. godine, za koje nije izvršeno usaglašavanja mjerenja saobraćaja, vrši se procjena koja se naredne godine koriguje stvarnim podacima nakon izvršenog usaglašavanja.

Sumnjiva i sporna potraživanja iznose 55.726.462 KM, a u 2019. godini na teret rashoda ispravljena su potraživanja u iznosu od 5.442.090 KM, naplaćena su prethodno ispravljena potraživanja u iznosu od 2.545.631 KM, a po godišnjem popisu otpisano je 2.587.821 KM.

Ročna struktura potraživanja od prodaje na datum bilansa bila je sljedeća:							KM
Naziv	do 30 dana	od 30 do 60 dana	od 60 do 90 dana	ukupno	od 90 do 365 dana	preko 365 dana	ukupno
Kupci u zemlji	56.918.973	4.446.248	2.420.013	63.785.234	2.748.572	51.600.416	54.348.988
Ino kupci	2.983.641	200.879	190.264	3.374.784	174.278	326.501	500.779
Ukupno	59.902.614	4.647.127	2.610.276	67.160.017	2.922.850	51.926.917	54.849.767
Obračun MSFI 9				(881.246)			881.246
Ukupno sa MSFI				66.278.771			55.731.013
Kursne razlike				14.549			(4.551)
Ukupno kupci				66.293.320			55.726.462

Društvo je, u skladu sa članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, uputilo kupcima konfirmacije 31. 12. 2019. godine radi potvrđivanja i usaglašavanja stanja.

Druga kratkoročna potraživanja u iznosu od 22.399.450 KM najvećim dijelom od 16.770.199 KM su potraživanja od države po osnovu poreza na dobit iz ranijih godina. Ostala kratkoročna potraživanja su za zatezne kamate u iznosu od 2.874.332 KM, od zastupnika za prodate ultra kartice i e-vaučere u iznosu 1.072.015 KM i druga potraživanja.

Kratkoročni finansijski plasmani iskazani su u iznosu od 50.940.641 KM. Najznačajnija su potraživanja u iznosu od 28.586.211 KM po osnovu kratkoročnih kredita od kupaca, fizičkih lica za prodaju paketa u asembliranoj usluzi, a čije plaćanje dospijeva u periodu do 12 mjeseci. Kratkoročno oročena sredstva iznose 20.000.000 KM i oročena su kod dvije banke, uz kamatnu stopu u rasponu od 1,61% do 2,05%, sa rokom dospijeaća u novembru 2020. godine. Ispravka vrijednosti kratkoročno oročenih sredstava vrši se po stopi od 1%, a za prodaju na kredit po stopama za ispravku potraživanja od kupaca.

6.2.3 Kapital

Na datum bilansa iskazan je kapital sa sljedećom strukturom:		KM
	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
KAPITAL	1.011.172.277	999.746.331
Osnovni kapital	634.573.580	634.573.580
Zakonske rezerve	310.323.925	310.323.925
Nerealizovani dobiti	-	865.842
Nerealizovani gubici	(7.139.717)	(4.513.189)
Neraspoređena dobit	73.414.489	58.496.173

Osnovni kapital iskazan je u iznosu od 634.573.580 KM, a podijeljen je na 63.457.358 redovnih (običnih) dionica nominalne vrijednosti od 10 KM. Vlasnička struktura osnovnog kapitala je:

1. Vlada FBiH – državni kapital 90,0043% (ili 571.143.780 KM),
2. Mali dioničari, privatizacijski investicioni fondovi i fizička lica 9,9957% (ili 63.429.800 KM).

Rezerve (zakonske) iskazane su u iznosu od 310.323.925 KM i formirane su u prethodnim godinama iz rezultata poslovanja, shodno Zakonu o privrednim društvima, Zakonu javnim preduzećima u FBiH i Statutu Društva. Njima je utvrđena obaveza izdvajanja u rezerve 20% iz neto ostvarene dobiti, sve do formiranja najmanje 25% osnovnog kapitala dioničkog društva. Fond rezervi koristi se za pokriće gubitka i druge nepredviđene troškove u poslovanju Društva.

Nerealizovani gubici iskazani su u iznosu od 7.139.717 KM, a odnose se na usklađivanje vrijednosti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju dionice kompanije „Eutelsat Communications“ Pariz, Francuska, kupljene 2007. godine. Na osnovu podataka sa berze u Londonu 31. 12. 2019. godine, utvrđena je tržišna vrijednost ovih dionica i izvršeno usklađivanja vrijednosti sa njihovom fer vrijednošću.

Neraspoređena (akumulirana) dobit iskazana je u iznosu od 73.414.489 KM i formirana je iz dosadašnjih rezultata poslovanja. Neraspoređena dobit iz ranijih godina je 22.496.173 KM, neraspoređena dobit izvještajne godine je 50.918.316 KM. Smanjenje na ovoj poziciji od 36.000.000 KM odnosi se na raspodjelu dobiti za 2018. godinu na osnovu odluke Skupštine Društva od 27. 6. 2019. godine za isplatu dividende dioničarima i donacija.

6.2.4 Dugoročna rezervisanja

Dugoročna razgraničenja i rezervisanja iskazana su u iznosu od 24.621.582 KM, a čine ih:

- rezervisanja za otpremnine i druge beneficije zaposlenima u iznosu od 16.916.150 KM, izvršena na osnovu izvještaja ovlaštenog aktuaru o procjeni rezervisanja, a u skladu sa MRS-om 19 – Primanja zaposlenih;
- rezervisanja po sudskim sporovima u iznosu od 5.732.735 KM, za sudske sporove za koje je Društvo procijenilo da će za ishod imati gubitak na teret Društva, izvršena u skladu MRS-om 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina;
- odgođeni prihodi, koji su iskazani u iznosu od 2.072.697 KM, a odnose se na odgođeno priznavanje prihoda za donirana stalna sredstva iz ranijeg perioda poslovanja. Donacije povezane sa sredstvima koja se amortizuju priznaju se kao prihod razdoblja u omjeru u kojem se tereti amortizacija tih sredstava, u skladu sa MRS-om 20 – Računovodstvo državnih bespovratnih davanja i objavljivanje državne pomoći.

6.2.5 Obaveze

U finansijskim izvještajima na datum bilansa obaveze su iskazane kako slijedi:

	31. 12. 2019.	31. 12. 2018.
OBAVEZE	224.878.959	100.876.173
Dugoročne obaveze	93.529.259	0
Odložene porezne obaveze	0	96.204
Kratkoročne obaveze	83.532.361	54.714.115
Kratkoročne finansijske obaveze	12.940.515	0
Obaveze iz poslovanja	49.360.004	32.101.448
Obaveze iz specifičnih poslova	2.985.211	2.726.123
Obaveze po osnovu plata, naknada i ostalih primanja zaposlenih	9.151.215	8.638.046
Druge obaveze	6.785.232	6.917.678
Obaveze za PDV	2.200.329	3.372.525
Obaveze za ostale poreze i druge dažbine	70.313	94.524
Obaveze za porez na dobit	39.542	863.771
Pasivna vremenska razgraničenja	47.817.339	46.065.854

6.2.5.1 Dugoročne obaveze

Dugoročne obaveze iskazane su u iznosu od 93.529.259 KM, a odnose se na dugoročne obaveze zakupa imovine i obaveze po osnovu naknade za korištenje LTE licence (4G).

Dugoročne obaveze za zakup zemljišta, građevina i opreme, iskazane u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 16 – Najmovi, iznose 83.229.988 KM. Kamatne stope koje Društvo primjenjuje za obračun diskontovane vrijednosti obaveze su 3,5% za zakupe do pet godina, a za zakupe preko pet godina stopa je 3%.

Ostali dio dugoročnih obaveza odnosi se na dugoročnu obavezu za naknadu za LTE licencu (4G) na osnovu Dozvole Regulatorne agencije za komunikacije BiH (RAK) o korištenju radiofrekventnog spektra i Ugovora o načinu uplate sredstava po osnovu dodijeljene Dozvole. Plaćanje će se vršiti na godišnjem nivou, u iznosu od 3.500.000 KM, u periodu od 2019. do 2023. godine. Ova obaveza na 31. 12. 2019. godine iznosi 10.299.271 KM i odnosi se na obavezu za otplatu u iznosu od 9.805.729 KM i nedospjele obaveze za kamatu iz 2019. godine u iznosu od 493.542 KM.

6.2.5.2 Kratkoročne obaveze

Kratkoročne obaveze iskazane su u iznosu od 83.532.361 KM, a odnose se na: kratkoročne finansijske obaveze, obaveze iz poslovanja, obaveze iz specifičnih poslova, obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja zaposlenih, druge obaveze, obaveze za PDV, obaveze za ostale poreze i druge dažbine i obaveze poreza na dobit.

Kratkoročne finansijske obaveze iskazane su u iznosu od 12.940.515 KM, a odnose se na kratkoročne obaveze zakupa za imovinu evidentiranu u skladu sa MSFI-jem 16 – Najmovi (9.239.787 KM), kratkoročni dio obaveza za korištenje LTE licence (4G) (3.700.728 KM).

Obaveze iz poslovanja iskazane su u iznosu od 49.360.004 KM. U okviru tog iznosa, obaveze prema dobavljačima iznose 46.238.043 KM, od čega su obaveze prema dobavljačima u zemlji 42.382.297 KM, a prema dobavljačima u inostranstvu 3.855.746 KM. Najveće obaveze, u iznosu od 14.591.361 KM, iskazane su prema dobavljaču „HUAWEI TECHNOLOGIES“ d.o.o. Banja Luka, sa kojim je zaključen ugovor o nabavci roba i usluga za LTE pristupnu mrežu, a zatim slijede „DOMOD“ d.o.o. Sarajevo (2.920.096 KM), „MIBO KOMUNIKACIJE“ d.o.o. Sarajevo (2.260.083 KM) i drugi. Društvo izmiruje obaveze prema dobavljačima u ugovorenim rokovima za plaćanje.

Dio obaveza iz poslovanja su i ostale kratkoročne obaveze koje iznose 1.317.097 KM, u čemu je najveća obaveza za donacije iz dobiti Društva za 2018. godinu u iznosu od 1.014.500 KM. Tokom 2019. godine isplaćene su donacije iz dobiti za 2017. godinu u iznosu od 1.000.000 KM. U skladu sa Zakonom o donacijama preduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom u FBiH⁵, iznos je određen kao donacija pravnim licima za podršku finansiranja aktivnosti iz oblasti osnovnih i srednjih škola, javnih kuhinja, amaterskih sportskih klubova i udruženja/ustanova koji se bave brigom o djeci sa posebnim potrebama i djeci sa poremećajem u razvoju. Odluka o dodjeli donacija, sa listom primalaca, nazivom projekta i iznosom dodijeljenih sredstava, objavljena je u „Službenim novinama FBiH“⁶.

Obaveze iz specifičnih poslova iskazane su u iznosu od 2.985.211 KM, a odnose se na obaveze iz komisionih poslova po osnovu partnerske ponude terminalne opreme sa komitentima „DOMOD“ d.o.o. Sarajevo, „COMTRADE DISTRIBUTION“ d.o.o. Sarajevo, „STANIĆ TRADE“ d.o.o. Hadžići, „ASBIS“ d.o.o. Sarajevo, „UNIbox“ d.o.o. Mostar, „KIM TEC“ d.o.o. Vitez i drugima. U sklopu partnerske ponude terminalne opreme Društvo plasira TV-uređaje, pametne satove, kamere sa dodatnom opremom, tablet uređaje, dodatnu opremu za mobilne telefone, te univerzalne daljinske uređaje za Moja TV. Društvo, kao komisionar, prodaje robu koja je predmet ugovora putem vlastitih prodajnih mjesta, uz jednokratno plaćanje ili na 12 ili 24 mjesečnih rata, a putem računa telekomunikacijskih usluga. Komisionar ne snosi rizik naplate potraživanja od pretplatnika po osnovu zaključenog ugovora o prodaji uređaja, a prodaju obavlja za komisionu naknadu.

⁵ „Sl. novine FBiH“, broj 13/03

⁶ „Sl. novine FBiH“, broj 12/19

Obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja iskazane su u iznosu od 9.151.215 KM, a odnose se na obaveze za plaće za decembar 2019. godine (8.089.015 KM), obaveze za naknadu plaća koje se refundiraju (57.566 KM) i obaveze za ostala primanja zaposlenih (1.004.634 KM).

Druge obaveze iskazane su u iznosu od 6.785.232 KM i u najvećem dijelu odnose se na neisplaćenu dividendu dioničarima Društva iz ranijeg perioda (5.467.560 KM) i obustave na plaće (1.262.422 KM).

Obaveze za PDV u iznosu od 2.200.328 KM su obaveze PDV-a za decembar 2019. godine.

6.2.5.3 Pasivna vremenska razgraničenja

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana su u iznosu od 47.817.339 KM i najvećim dijelom su unaprijed obračunati rashodi perioda u iznosu od 30.057.158 KM, koji se odnose se na rezervisanja troškova perioda po raznim osnovama za koja nije primljena faktura (30.836.578 KM), te troškove saobraćaja u međunarodnom obračunu koji su ostvareni, a nisu usaglašeni do 31. 12. 2019. godine i zakupe vodova za koje nije dostavljena faktura (4.316.618 KM). U dijelu obračunatih prihoda narednog perioda najveći dio obaveze odnosi se na unaprijed naplaćeni prihod od naplaćenog, a neiskorištenog saobraćaja (prepaid usluga), iskazan u iznosu od 5.281.605 KM. Ostala kratkoročna razgraničenja odnose se na: rezervisanja po osnovu neiskorištenih godišnjih odmora (4.789.069 KM), razgraničene obaveze po osnovu ugovora sa kupcima u skladu s MSFI-jem 15 – Prihodi po ugovorima s kupcima (2.125.864 KM) i razgraničenja za ostvarene prihode pretplatnika posebne tarife (335.358 KM).

6.3 IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

U Izvještaju o novčanim tokovima iskazani su ukupni novčani primici od 222.498.595 KM i ukupne novčane isplate od 251.255.130 KM, što za rezultat ima negativan novčani tok u iznosu od 28.756.535 KM. Izvještaj o novčanom toku sačinjen je u skladu s Pravilnikom o sadržaju i formi finansijskih izvještaja za privredna društva.

6.4 IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U Izvještaju o promjenama na kapitalu za 2019. godinu iskazane vrijednosti na pojedinim pozicijama usklađene su sa iskazanim vrijednostima u Bilansu stanja i Bilansu uspjeha.

6.5 BILJEŠKE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

Bilješke uz finansijske izvještaje sastavljene su u skladu sa zahtjevima iz MRS-a 1 – Presentacija finansijskih izvještaja i zahtjevima ostalih Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, kao i člana 38. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH. U Bilješkama uz finansijske izvještaje navedene su značajne računovodstvene politike i dati su podaci po bilansnim pozicijama (struktura, ročnost, povećanje, smanjenje, učešće), kao i druge potrebne informacije i dodatna pojašnjenja korisnicima finansijskih izvještaja, u skladu sa zahtjevima navedenih standarda.

7. NABAVKE

Društvo nije obavezno primjenjivati Zakon o javnim nabavkama jer je Konkurencijsko vijeće BiH, u skladu sa članom 5. stav 3) Zakona o javnim nabavkama, proglasilo da je relevantno tržište telekomunikacijskih usluga u BiH otvoreno za konkurenciju. Kada Konkurencijsko vijeće tržište proglaši otvorenim za konkurenciju, privredno društvo koje obavlja konkretnu djelatnost nije obavezno primjenjivati ovaj Zakon za obavljanje te djelatnosti.

Agencija za javne nabavke je dopisom od 9. 2. 2015. godine obavijestila Društvo o mišljenju Konkurencijskog vijeća i navela: „lako privredno društvo neće biti obavezno primjenjivati Zakon, dužno je da donese pravila za nabavke u kojima će biti definisane procedure nabavke, uz poštovanje principa transparentnosti, jer se radi o javnim sredstvima“.

Pravilnikom o nabavkama Društva iz 2016. godine uređeni su postupci nabavke roba, usluga i radova; nabavke usluga produkcije i koprodukcije; nabavke prava emitovanja TV i radioprograma, prava za korištenje Microsoft SPLA softverskih licenci; nabavka i iznajmljivanje zemljišta, zgrada i duge nepokretne imovine. Od primjene ovog Pravilnika izuzete su nabavke koje se odnose na međuoperatorske i interkonekcijske ugovore sa operatorima u zemlji i inostranstvu, kao i nabavka sadržaja (premium-contect – podjela prihoda), koje se provode u skladu sa pravilima Regulatorne agencije za komunikacije BiH, te internim procedurama.

Plan nabavki za 2019. godinu sastavni je dio Godišnjeg operativnog plana za 2019. godinu i predstavlja listu svih nabavki, odnosno zahtjeva za nabavke koji će se pokrenuti u tekućoj godini bez obzira na period na koji se ugovor zaključuje. Sastoji se od Plana investicionih nabavki i Plana troškovnih nabavki.

Investicione nabavke provodi Generalna direkcija i planirane su u iznosu od 101.219.072 KM. Troškovne nabavke za Generalnu direkciju planirane su u iznosu od 98.259.294 KM, a za Regionalne direkcije u iznosu od 2.536.145 KM. Plan daje podatke i o nosiocu postupka, vrsti postupka, vremenu pokretanja postupka, kao i očekivanom datumu zaključenja ugovora.

Prema prezentiranim podacima Društva, u 2019. godini na nivou Društva zaključeno je 1.745 ugovora u vrijednosti od 194.293.194 KM. Broj ugovora i ukupna vrijednost zaključenih ugovora na nivou Generalne direkcije i svih ostalih direkcija (Sarajevo, Zenica, Travnik, Banja Luka, Mostar, Bihać, Tuzla, Brčko, i Goražde) po vrsti postupka dat je u tabeli:

RB	VRSTA POSTUPKA	GENERALNA DIREKCIJA		OSTALE DIREKCIJE		UKUPNO	
		Broj ugovora	Iznos u KM	Broj ugovora	Iznos u KM	Broj ugovora	Iznos u KM
1	Javno nadmetanje	208	70.869.739	0	0	208	70.869.739
2	Pregovarački postupak	186	31.993.980	0	0	186	31.993.980
3	Pregovarački postupak sa više ponuđača	8	3.416.890	0	0	8	3.416.890
4	Pregovarački postupak s objavom obavještenja o nabavci	5	1.553.616	0	0	5	1.553.616
5	Roba za dalju prodaju	35	26.568.959	0	0	35	26.568.959
6	Roba za dalju prodaju - ANEX	13	17.855.000	0	0	13	17.855.000
7	Pozivni postupak bez objave	9	229.280	7	30.879	16	260.159
8	Pozivni postupak sa objavom	134	2.563.703	2	23.706	136	2.587.410
9	Direktni postupak	474	1.715.703	660	1.422.276	1.134	3.137.979
10	Ostala poglavlja pravilnika	4	36.049.462	0	0	4	36.049.462
11	UKUPNO	1.076	192.816.332	669	1.476.861	1.745	194.293.194

U okviru provedenih postupaka, značajan broj odnosi se na pregovaračke. Prema odredbama Pravilnika Društva, **pregovarački postupak može se provesti sa jednim ili više ponuđača i u slučaju njegovog provođenja ne objavljuje se obavještenje o nabavci. Izuzetno, obavještenje o nabavci objavljuje se u slučaju kada to zahtijeva podnosilac nabavnog zahtjeva.**

Pregovarački postupak se, prema odredbama člana 23. Pravilnika, primjenjuje u slučajevima:

- ekskluzivnosti ili principa kompatibilnosti/tehnološke zavisnosti sa jednim dobavljačem,
- hitnosti nabavke (kada je procijenjena vrijednost nabavke preko 8.500 KM),

- u slučaju racionalnosti i logičnosti,
- u slučajevima kada Društvo nije u mogućnosti da obezbijedi jasnu i potpunu tehničku specifikaciju potrebnih roba i usluga,
- u slučaju nabavke reklamno-promotivnih usluga,
- kod nabavke usluga produkcije i/ili koprodukcije programa i ekskluzivnih autoriziranih programa za RTV emitovanje,
- kod nabavke mobilnih uređaja za dalju prodaju.

Ovaj postupak može se primijeniti i u drugim slučajevima osim navedenih, a po osnovu odluke Uprave, donesene na osnovu obrazloženog zahtjeva podnosioca za nabavku. Kod provođenja ovog postupka, tokom pregovaranja tehnička specifikacija, kao sastavni dio tenderske dokumentacije, može biti podložna promjenama (član 23. stav 2. Pravilnika). Također, članom 68. Pravilnika dozvoljeno je aneksiranje ugovora, a u slučaju nabavki mobilnih uređaja za dalju prodaju može se izvršiti aneksiranje osnovnog ugovora isključivo u svrhu povećanja njegove vrijednosti, bez potrebe provođenja ponovnog pregovaračkog postupka, a da pritom trajanje i uslovi ugovora ostaju nepromijenjeni. **Ovako donesena interna pravila za nabavke, koja daju značajnu mogućnost provođenja postupaka nabavke bez javnog oglašavanja, ne zadovoljavaju princip transparentnosti koji je naložila Agencija za javne nabavke.** Primjena pregovaračkog postupka, koji se uglavnom ne objavljuju javno, ne obezbjeđuje aktivnu konkurenciju na tržištu, koja pruža mogućnost postizanja boljih finansijskih efekata za Društvo i osigurava transparentnost trošenja javnog novca. To ostavlja i mogućnost pojedinim dobavljačima na dugogodišnju saradnju sa Društvom. Tako npr. primjenom pregovaračkih postupaka sa „Mibo komunikacijama“ d.o.o. Sarajevo ugovorene su nabavke u iznosu od 3.069.359 KM, a sa istim dobavljačem u toku je i realizacija ugovora iz perioda 2016–2018. godine u iznosu od 11.069.797 KM; sa „Oracle BH“ d.o.o. Sarajevo u 2019. godini ugovorena je nabavka u vrijednosti od 2.825.967 KM, a ugovorena vrijednost važećih ugovora iz prethodnog perioda koji su još u realizaciji je 3.127.804 KM.

Također, **Pravilnikom o nabavkama predviđeno je da se ispitivanje i istraživanje tržišta obavlja u cilju pripreme za izradu i donošenje Plana nabavki i pokretanje nabavke, i mora se vršiti na objektivan i sistematičan način, posebno vodeći računa o efikasnom trošenju sredstava Društva.** Ovlašteni pokretači nabavnog zahtjeva (OPNZ) samostalno (po potrebi u saradnji sa ID EFP) ispituju i istražuju tržište svakog pojedinačnog predmeta nabavke, te prikupljaju i analiziraju podatke u cilju pribavljanja što više informacija/ulaznih parametara koje osiguravaju sa istraživanog tržišta, od dobavljača, kao i od bilo koje organizacione jedinice Društva. Procijenjenu vrijednost nabavke određuje OPNZ, u skladu sa tehničkim specifikacijama utvrđenog predmeta nabavke i utvrđenim količinama, **kao rezultat iskustva u nabavci konkretnog predmeta nabavke i istraživanja tržišta.** **Krajnji rezultat istraživanja tržišta je detaljno definisanje predmeta nabavke i njene procijenjene vrijednosti.**

Radi sticanja uvjerenja da li Društvo postupa u skladu sa donesenim internim pravilima za provođenje postupaka nabavki, izvršen je uvid u određeni broj postupaka.

- **Javno nadmetanje: nabavka korisničkih uređaja (CPE) za pristupne mreže:**
 - lot 1 – STB uređaji; vrijednost ugovora: 3.150.000 KM, bez PDV-a; dobavljač: „Comtrade Distribution“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-634/19 od 27. 2. 2019. godine;
 - lot 2 – VDSL2 IAD Homegateway; vrijednost ugovora: 3.084.000 KM, bez PDV-a; dobavljač: „Comtrade Distribution“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-643/19 od 27. 2. 2019. godine.

Zahtjev za nabavku pokrenula je Izvršna direkcija za razvoj poslovanja. Procijenjena vrijednost nabavke za lot 1 iznosila je 3.150.000 KM, a za lot 2: 3.084.000 KM (za 2019. i 2020. godinu). Izabrana metoda nabavke je javno nadmetanje, a nabavka ima karakter investicije. Odabrani kriterij za dodjelu ugovora je najniža cijena prihvatljive ponude. Javni poziv je objavljen na web-stranici Društva 14. 12. 2018. godine, a rok za dostavu i otvaranje ponuda je 7. 1. 2019. godine. Tendersku dokumentaciju preuzelo je osam ponuđača, a pristigle su

četiri ponude. Ponude se dostavljaju po sistemu „dvije koverta“, kako je to propisano članom 26. Pravilnika. Koverta broj 1 iz ponuda (po lotovima) otvarane su komisijski, po redosljedu kako su pristigle na protokol. Članovi komisije, svako iz svoje nadležnosti, izvršili su analizu pristiglih ponuda i konstatovali da su ponuđači kvalifikovani i da su ponude prihvatljive za oba lota (za lot 1 tri ponude, a za lot 2 dvije ponude). Također, vezano za analizu ponuda, konstatovano je da su tri ponuđača na aktuелnoj listi kvalifikovanih ponuđača Društva, što znači, u skladu sa članom 86. Pravilnika, da prilikom učestvovanja u postupcima nabavki za Društvo nisu obavezni dostavljati dokumentaciju za ekonomsku i finansijsku sposobnost. Shodno odredbama članova 27, 28. i 78. Pravilnika i odredbama tenderske dokumentacije, po konačnosti Odluke o utvrđivanju prihvatljivosti ponuda, koverta broj 2 komisijski su otvorene 5. 2. 2019. godine. Nakon otvaranja koverti, dva ponuđača su pozvana na javno nadmetanje. Početne cijene za lot 1 bile su veće od procijenjenih sredstava za predmetnu nabavku kod sve tri ponude.

Javno nadmetanje provedeno je u dvije iteracije i nakon njih samo je ponuda „Comtrade Distributiona“ d.o.o. Sarajevo bila u visini procijenjene vrijednosti za lot 1. Druge dvije su bile veće od procijenjene vrijednosti (3.745.000 KM i 3.925.000 KM). Za lot 2 pristigle su dvije ponude sa većim cijenama od predviđenog iznosa. Nadmetanje je provedeno u dvije iteracije i vrijednost prvoplasirane ponude iznosila je 3.084.000 KM (ponuda „Comtrade Distributiona“ d.o.o. Sarajevo), što je za 446.273 KM manje od drugoplasirane ponude. Izvršena je analiza uporedivih cijena iz ove ponude sa uporedivim cijenama dostupnim iz prethodnih ugovora, pri čemu je konstatovano smanjenje cijene u aktuелnoj ponudi. Na osnovu preporuke komisije, za oba lota zaključen je ugovor sa „Comtrade Distributionom“ d.o.o. Sarajevo, na period od momenta zaključenja ugovora do 31. 12. 2020. godine ili do utroška ugovorenih sredstava. Ugovoren je paritet isporuke, uslovi i način plaćanja, mjesto isporuke, garantni i postgarantni period, bankarske garancije, kao i ugovorna kazna u slučaju kašnjenja u isporuci.

- **Javno nadmetanje: nabavka optičkih telekomunikacionih kablova; vrijednost ugovora: 2.753.317 KM, bez PDV-a; dobavljač: „Unatel“ d.o.o. Bihać; broj ugovora: 01-19-1207/19 od 22. 5. 2019. godine i Aneks br. 1, broj 01-19-1207/19-1 od 3. 12. 2019. godine**

Obavještenje o nabavci objavljeno je na web-stranici Društva 25. 9. 2018. godine. Zahtjev za nabavku pokrenula je Izvršna direkcija za investicije, kriterij za dodjelu ugovora je najniža cijena prihvatljive ponude, a procijenjena vrijednost nabavke iznosila je 2.768.000 KM. Rok za prijem ponuda je 15. 10. 2018. godine, te je nakon dvije izmjene, zbog upita ponuđača, prolongiran i utvrđen novi rok: 25. 10. 2018. godine. Prije dostavljanja ponuda, zainteresirani ponuđači su dostavljali upite za pojašnjenje tenderske dokumentacije u tehničkom dijelu. Dvadeset ponuđača je preuzelo, a šest je dostavilo ponudu, od čega je jedan pismeno zatražio povlačenje ponude zbog nemogućnosti ispunjenja svih traženih zahtjeva. Komisija je analizirala dostavljene ponude i članovi su smatrali da određeni ponuđači trebaju dopuniti ponudu. Nakon analize ponuda, konstatovano je da je svih pet ponuđača kvalifikovano, ali samo su dva dala prihvatljivu ponudu, dok su ponude ostala tri ponuđača proglašene neprihvatljivim. Odlukom od 25. 3. 2019. godine, svi ponuđači su obaviješteni o prihvatljivim i neprihvatljivim ponudama, kao i razlozima zbog kojih su ponude proglašene neprihvatljivim. Ponuđačima čije su ponude proglašene neprihvatljivim, shodno članu 26. stav 4. Pravilnika, vraćene su neotvorene koverta sa cijenom ponude. Po konačnosti Odluke o utvrđivanju prihvatljivosti ponuda, a nakon otvaranja koverti broj 2, sa cijenom ponude upućen je poziv za javno nadmetanje. Početna cijena ponuda iz koverta 2 kod oba ponuđača bila je iznad procijenjene vrijednosti nabavke, nadmetanje je provedeno u dvije iteracije, a prvorangirana ponuda je iznosila 2.753.317 KM, što je za 45.039 KM manje od drugorangirane. Izvršena je analiza uporedivih jediničnih cijena, uz napomenu da su traženi optički kablovi u ovoj nabavci drugačijih karakteristika u odnosu na prethodne nabavke, a kod nekoliko stavki jedinične cijene su bile nešto veće od jediničnih cijena iz prethodnog ugovora. Komisija je predložila da se ugovor o nabavci optičkih telekomunikacionih kablova dodijeli „Unatel“ d.o.o. Bihać. Aneksom ugovora izmijenjen je period važenja ugovora sa 31. 12. 2019. godine na 30. 6. 2020. godine.

- **Pregovarački postupak nakon objavljenog javnog poziva: nabavka mobilnih uređaja proizvođača Samsung; vrijednost nabavke: maksimalno do 13.300.000 KM; dobavljač: „Domod“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-1299/19 od 10. 6. 2019. godine, aneks ugovora br. 1 od 18. 7. 2019. godine i aneks ugovora br. 2 od 24. 10. 2019. godine**

U dnevnim novinama i na web-stranici Društva 15. 4. 2019. godine objavljen je javni poziv ovlaštenim distributerima mobilnih uređaja proizvođača Samsung za iskazivanje interesa za poslovnu saradnju sa BH Telecomom u nabavci mobilnih uređaja dostavljanjem pisma namjere. Na javni poziv prijavila se firma „Domod“ d.o.o. Sarajevo, te se time stekao uslov za provođenje pregovaračkog postupka. Navedeno je da se broj modela i ukupna količina mobilnih uređaja koji se nabavljaju ne može precizno specificirati, jer se nabavka realizuje kroz parcijalne narudžbe, čije količine zavise od potrebe ugovornog organa i u skladu je sa tržišnom potražnjom, a u okvirima Ugovorom definisane novčane vrijednosti ukupne nabavke. Ugovor je zaključen na period do 31. 12. 2019. godine ili do konačne realizacije, a Društvo nema obavezu po pitanju bilo kakvih potraživanja ukoliko se ne realizuje ukupna ugovorena novčana sredstva za nabavku.

U obrazloženju primjene pregovaračkog postupka navedeno je da je kompanija „Domod“ d.o.o. Sarajevo ekskluzivna kompanija (ovlašteni dobavljač) proizvođača mobilnih uređaja Samsung za isporuku mobilnih uređaja kastimiziranih za BH Telecom. Nabavka mobilnih uređaja za dalju prodaju provodi se u dvije faze. Ponuđač je pozvan da dostavi inicijalnu ponudu, a po njenoj dostavi komisija je konstatovala da je ponuđač kvalifikovan i da je ponuda „Domoda“ d.o.o. Sarajevo prihvatljiva. Dat je i prikaz uslova iz inicijalne ponude vezano za postotak zamjenskih telefona i postotak marketinga. Budući da je ponuđač zadovoljio uslove iz poziva za dostavu ponuda, data je preporuka za dodjelu okvirnog ugovora. Realizacija ugovora vršit će se prema odredbama člana 89. Pravilnika, što predstavlja drugu fazu nabavke, a to je priprema narudžbi tokom trajanja okvirnog ugovora. O jediničnim cijenama mobilnih aparata pregovara se prije izdavanja narudžbe. **Zaključeni ugovor o sukcesivnoj isporuci mobilnih uređaja proizvođača Samsung u iznosu od 5.000 000 KM Aneksom br. 1 Ugovora izmijenjen je u dijelu maksimalne vrijednosti ugovora, koja je povećana na 10.000.000 KM, bez PDV-a, a po Aneksu br. 2. Ugovora od 24. 10. 2019. godine ugovorena vrijednost je povećana na 13.300.000 KM.** Aneksiranje osnovnog ugovora, isključivo u svrhu povećanja vrijednosti, kod nabavke mobilnih uređaja za dalju prodaju, a da pritom trajanje i uslovi ugovora ostaju nepromijenjeni, propisaneje odredbama člana 68. stav 10. Pravilnika.

- **Ostala poglavlja Pravilnika: nabavka prava na emitovanje TV-kanala United paketa sa SK 7-10. SK Esport i SK 4K dodatkom; vrijednost ugovora: 31.162.886 KM, bez PDV-a; dobavljač: „Sport Klub“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-1757/19 od 29. 8. 2019. godine**

Postupak ove nabavke uređen je Pravilnikom o nabavkama – dio sedam. U skladu sa članom 91. Pravilnika, izvršena je analiza dobavljača i TV-kanala. Prema odredbama Pravilnika, imenovana je stalna komisija za nabavku prava za emitovanje TV i radioprograma, na period od godinu dana. Ovlašteni podnosilac nabavnog zahtjeva je Izvršna direkcija za razvoj poslovanja, a nabavka ima karakter troška. Procijenjena vrijednost bazirana je na planskom broju korisnika iz Trogodišnjeg plana poslovanja i cijeni i trajanju Ugovora iz ponude. Vrijednost ugovora, za period od tri godine, utvrđena je u iznosu od 31.162.886 KM (planski broj korisnika puta cijena po korisniku). Utvrđen je prosječni mjesečni trošak od 865.635 KM, kao i prosječni godišnji trošak ugovora od 10.387.629 KM, sa naznakom da sredstva za realizaciju predmetne nabavke mogu biti i niža, budući da stvarni broj korisnika Moja TV usluge može biti manji od planskog. Sa dobavljačem se pregovaralo i postignut je dogovor uvažavajući Opće uslove dobavljača, kao i činjenicu da je dobavljač, prema rješenju Konkurencijskog vijeća BiH, dužan sa svim operatorima zaključiti ugovor pod istim uslovima. Period važenja zaključenog ugovora je od 1. 9. 2019. do 31. 8. 2022. godine.

- **Pregovarački postupak: zamjena EoS HW i rekonfiguracija monitoring platforme; vrijednost ugovora: 1.042.044 KM, bez PDV-a; dobavljač: „MIBO komunikacije“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-140/19 od 15. 1. 2019. godine**

Izvršna direkcija za investicije pokrenula je nabavni zahtjev za pregovarački postupak sa „MIBO komunikacijama“ d.o.o. Sarajevo, procijenjene vrijednosti od 1.350.000 KM. Kriterij za dodjelu ugovora je ekonomski najpovoljnija ponuda postignuta putem pregovora. Tenderskom dokumentacijom definisan je predmet nabavke, rokovi realizacije koji uključuju i garantni rok, mjesto realizacije, nedozvoljenost sukcesivne isporuke, posebni zahtjevi (izjave koje je potrebno dostaviti), tehnički zahtjevi sa opisom nabavke, specifikacijom tehničkih zahtjeva i ostalim zahtjevima vezanim za predmetnu nabavku, garantni i postgarantni rok, izjave o usklađenosti (o zadovoljenju zahtjeva iz tenderske dokumentacije). Predmet nabavke je zamjena dijela hardvera, monitoring platforme i njene rekonfiguracije. U pozivu za ponudu navedeno je da se ponuđač nalazi na listi kvalifikovanih ponuđača, te se stoga ne traže dokazi za ekonomsku i finansijsku sposobnost. Zbog složenosti nabavnog zahtjeva, ponuđač je zatražio produženje roka za dostavljanje ponuda, što mu je odobreno. Inicijalna ponuda zaprimljena je u predviđenom roku i ocjenjena kvalifikovanom, a vrijednost ponude iznosila je 1.228.228 KM, bez PDV-a. Održana su dva kruga pregovora.

Komisija je sa predstavnicima ponuđača pregovarala vezano za tehničku prihvatljivost ponude, s obzirom na to da je u ponudi utvrđeno određeno odstupanje u odnosu na tendersku dokumentaciju, te su tražena pojašnjenja vezano za tehničke karakteristike tražene robe. Tokom pregovora tražena je inovirana ponuda i cijena te ponude iznosila je 1.094.851 KM. Nakon analize pristigle ponude, vršeni su dalji pregovori i po prijemu konačne ponude komisijski je konstatovano da u potpunosti zadovoljava sve zahtjeve definisane tenderskom dokumentacijom, da je u potpunosti prihvatljiva i iznosila je 1.042.044 KM, što je za 186.184 KM manje u odnosu na inicijalnu ponudu. Kod analize uporednih cijena sa prethodno potpisanim ugovorima, između ostalog, konstatovano je da su upoređene cijene ponuđenog HW-a sa cijenama dostupnim na internetu, te da nije pronađena povoljnija cijena. Ugovorom su definisani uslovi i način plaćanja, ugovorena kazna u slučaju kašnjenja u izvršenju ugovorenih obaveza, bankovne garancije (za dobro izvršenje posla i za garantni period), rokovi za izvršenje ugovorenih obaveza (maksimalno pet mjeseci od obostranog potpisivanja ugovora).

Za ovaj postupak, po pitanju istraživanja tržišta, dato je obrazloženje da pozivom na nastavak pružanja usluge nije vršeno ispitivanje tržišta, nego je po principu racionalnosti i logičnosti upućen poziv ovlaštenom proizvođaču sa ove poslove.

- **Pregovarački postupak: proširenje sistema za automatizaciju upravljanja širokopojasnim mrežnim elementima; vrijednost ugovora: 1.381.126 KM, bez PDV-a; dobavljač: „MIBO komunikacije“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-848/19 od 25. 3. 2019. godine**

Nabavka je pokrenuta po zahtjevu Izvršne direkcije za tehnologiju i razvoj servisa od 11. 9. 2018. godine. Procijenjena vrijednost nabavke iznosila je 1.500.000 KM, a provedena je pregovaračkim postupkom sa ponuđačem „MIBO komunikacije“ d.o.o. Sarajevo. Ekonomski najpovoljnija ponuda bio je kriterij za dodjelu ugovora. Ponuđaču je 21. 9. 2018. godine upućen poziv za dostavljanje ponude, sa rokom dostave: 15. 10. 2019. godine. Ponuđač je dostavio ponudu sa cijenom: 1.814.816 KM. Svaki član komisije je, u okviru svojih nadležnosti, izvršio analizu ponude i ponuđač je ocijenjen kao kvalifikovan. Održana su dva kruga pregovora, pregovaralo se vezano za tehničku prihvatljivost ponude, s obzirom na to da su u njoj utvrđena određena odstupanja u odnosu na tendersku dokumentaciju, tražena su pojašnjenja vezano za tehničke karakteristike ponuđenih licenci, kao i smanjenje cijene. Poslije prvog kruga pregovora, dostavljena je inovirana ponuda sa cijenom od 1.748.490 KM. Budući da je nakon održanih pregovora utvrđeno odstupanje u odnosu na zahtjeve TD (u dijelu da ponuđač nije prihvatio traženi rok izvršenja obaveza za I fazu), izvršena je izmjena TD u dijelu koji se odnosi na rokove realizacije pojedinih faza, usklađene sa realnom dinamikom realizacije projekta, a tehnički dio specifikacije usaglašen je sa novom politikom nabavke terminalne opreme. Nakon toga, ponuđač je dao ponudu u iznosu od 1.424.207 KM, a zatim i konačnu ponudu u iznosu od 1.381.126 KM. Izvršena je uporedna analiza cijena za stavke za koje je to bilo moguće (tri stavke, od kojih su dvije smanjene neznatno, a treća je sa istom cijenom). Potpisan je ugovor sa ponuđačem, a rok za realizaciju

predmeta nabavke koji podrazumijeva isporuku SW i licenci, usluge instalacije, integracije, ispitivanja i puštanja u rad te uslugu obuke je 31. 1 2020. godine.

Za ovaj postupak, po pitanju istraživanja tržišta, dato je obrazloženje, pozivom na kompatibilnost sa već instaliranim proizvodima, da nije logično vršiti javno ispitivanje tržišta, nego su upiti o tome upućeni proizvođačima opreme.

- **Pregovarački postupak: zakup medijskog prostora/oglasnog prostora u programu BHT 1; vrijednost ugovora: 229.970 KM, bez PDV-a; dobavljač: „NewEwent“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-751/19 od 12. 3. 2019. godine**

Pravilnikom o nabavkama je u članu 23. predviđeno da se pregovarački postupak primjenjuje u slučaju nabavke reklamno-promotivnih usluga i da se kod ovog postupka ne objavljuje obavještenje o nabavci. Kod nabavke usluga oglašavanja na programu BHT 1 proveden je pregovarački postupak sa jednim ponuđačem, firmom koja ima ekskluzivno pravo zastupanja BHRT-a u predmetnom pregovaračkom postupku, što je potvrđeno izjavom direktora BHRT-a. Procijenjena vrijednost nabavke za 2019. godinu iznosila je 230.000 KM, a inicijalna ponuda je dostavljena sa cijenom od 245.050 KM.

Komisija je provjerila ispravnost ponude i kvalifikovanost ponuđača, konstatovala da je ponuđač kvalifikovan, ali je propustio dostaviti garanciju za ozbiljnost ponude. Komisija je, u skladu sa članom 39. Pravilnika, zatražila dopunu ponude. Ponuđač je na ime bankovne garancije izvršio uplatu depozita. Nakon toga, ponuda je ocijenjena kao kvalifikovana i upućen je poziv za pregovore. Pregovori su provedeni s ciljem postizanja ekonomski najpovoljnije ponude. Nakon pregovora, dostavljena je konačna ponuda sa cijenom od 229.970 KM. Komisija je izvršila analizu jediničnih cijena iz ponude u odnosu na uporedive jedinične cijene iz prethodnih ugovora za 2017. i 2018. godinu i konstatovano je da su jedinične uporedive cijene u odnosu na prošlu godinu zadržane na istom nivou. Predloženo je da se sa ponuđačem zaključi ugovor za medijski/oglasni prostor u programu BHT 1 u vrijednosti od 229.970 KM, bez PDV-a, sa periodom važenja do 31. 12. 2019. godine ili do utroška sredstava. **Zaključeni ugovor je samo za 30 KM manji od procijenjene vrijednosti nabavke, pa se ne vidi efekat pregovaranja.**

- **Pregovarački postupak: zakup medijskog prostora/oglasnog prostora na Novoj BH; vrijednost ugovora: 202.356 KM, bez PDV-a; dobavljač: „NOVA BH“ d.o.o. Sarajevo; broj ugovora: 01-19-710/19 od 6. 3. 2019. godine**

Zakup medijskog prostora za oglašavanje na Novoj BH proveden je pregovaračkim postupkom. Ponuđena cijena inicijalne ponude bila je 224.840 KM. Pregovaranjem je cijena umanjena na 202.356 KM, uz napomenu da je u inicijalnoj ponudi već odobren popust od 50% od osnovne cijene oglašavanja na Novoj BH, prema zvaničnom cjenovniku oglašavanja. Uporedna analiza cijena nije rađena jer se nabavka predmetnih usluga od Nove BH d.o.o. Sarajevo vrši prvi put. Ugovor je zaključen na period do 31. 12. 2019. godine ili do utroška sredstava.

- **Pregovarački postupak: zakup medijskog prostora/oglasnog prostora od Radio-televizije FBiH; vrijednost ugovora: 249.998 KM, bez PDV-a; dobavljač: Radio-televizija FBiH Sarajevo; broj ugovora: 01-19-249/19 od 5. 2. 2019. godine**

Zakup medijskog prostora za oglašavanje od RTV FBiH proveden je pregovaračkim postupkom. Ponuđena vrijednost inicijalne ponude bila je 248.998 KM. Na pregovorima je od ponuđača zatražen popust na jedinične cijene iz inicijalne ponude. Dodatni popust nije odobren jer su ponuđene cijene u skladu sa zvaničnim cjenovnikom, uz obrazloženje da je već dat popust shodno skali popusta za oglašivače i da ponuđač zastupa isti stav prema svim oglašivačima, te stoga inicijalnu ponudu smatra konačnom. Uređena je uporedna analiza jediničnih cijena iz konačne ponude u odnosu na uporedive cijene iz prethodnog ugovora i konstatovano je da su cijene iste u odnosu na jedinične cijene iz ugovora za 2018. godinu. Ugovor je zaključen na period do 31. 12. 2019. godine ili do utroška sredstava.

Po pitanju istraživanja tržišta za zakup medijskog prostora, tj. oglašavanja po pojedinim medijima, elektronskim ili štampanim „Društvo ne radi zasebna vlastita istraživanja, niti nabavlja agencijska istraživanja o gledanosti programa pojedinih TV kanala/TV stanica kako bi na adekvatan način rasporedio na pojedine TV stanice raspoloživi godišnji budžet, s obzirom da posjeduje vlastite relevantne podatke o gledanosti BiH

televizija sa Moja TV platforme“. Dakle, za potrebe oglašavanja za koje ima značajne troškove Društvo koristi isključivo vlastite podatke i ne pravi nikakvu komparaciju tih podataka sa drugim iz okruženja, što ukazuje na to da provođenju ovih postupaka nije prethodila detaljna analiza tržišta.

Prema navedenom, ukupno izvršene nabavke iznose 194.293.194 KM, u okviru kojih su značajne nabavke pregovaračkim postupcima u iznosu od 36.964.486 KM, a po posebnim poglavljima Pravilnika nabavke prava za emitovanje TV-kanala u iznosu od 36.049.462 KM. Javnim nadmetanjem, kao najtransparentnijim postupkom, zaključeno je manje od polovine ukupno ugovorenih nabavki. Kao što je konstatovano u ranijim revizijama, i dalje se nabavke u velikom broju vrše primjenom pregovaračkog postupka sa jednim ponuđačem. Značajna primjena pregovaračkih postupaka, kao i aneksiranje zaključenih ugovora, ne obezbjeđuje dovoljnu transparentnost kod provođenja postupaka nabavki, s ciljem najefikasnijeg korištenja sredstava, što je zahtijevano aktom Agencije za javne nabavke jer se radi o javnim sredstvima.

Preporuka:

- *potrebno je provoditi postupke nabavki koji će osigurati transparentan i efikasniji način korištenja javnih sredstava.*

8. SUDSKI SPOROVI

Prema podacima Izvršne direkcije za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima na 31. 12. 2019. godine, protiv Društva su u toku sudski sporovi u ukupnom iznosu od 68.314.619 KM. Postupci se odnose na tužbe pravnih i fizičkih lica po raznim osnovama, a najčešći su tužbeni zahtjevi iz radnog odnosa (322), naknade štete po osnovu zaključenih ugovora (27) i naknade štete vezane za djelatnost Društva (23). Ukupna vrijednost sporova koje su pokrenuli zaposlenici iznosi 51.028.470 KM, u čemu se na tužbu koju je pokrenuo Sindikat BH Telecoma d.d. Sarajevo odnosi 45.000.000 KM, a ostatak od 6.028.470 KM na naknadno podnesene pojedinačne tužbe zaposlenika po istom osnovu. Sindikat BH Telecoma d.d. Sarajevo je 19. 6. 2014. godine pokrenuo postupak radi ostvarivanja prava iz Kolektivnog ugovora. Tužbeni zahtjev je preciziran na 45.000.000 KM i traži se emisija dionica za zaposlene u visini do 5% osnovnog kapitala Društva, te naknada štete u vidu propuštenih dividendi za godine unazad – do momenta potpisivanja kolektivnog ugovora 4. 12. 2006. godine. Zbog činjenice da je Općinskom sudu u Sarajevu podneseno preko 250 tužbi protiv istog tuženog i sa istim tužbenim zahtjevom, kao i zbog različite sudske prakse u rješavanju sporova po tužbi radnika i sporova po tužbi sindikata radnika, na prijedlog stranke – tužitelja, Sud je 18. 11. 2016. godine podnio zahtjev Vrhovnom sudu FBiH radi rješavanja spornog pravnog pitanja. Sud je kao sporno pravno pitanje postavio stvarnu legitimaciju učesnika u sporu, te da li tužitelju pripadaju prava propisana članom 84. Kolektivnog ugovora za područje telekomunikacija u FBiH. Vrhovni sud FBiH je 10. 3. 2017. godine donio odluku prema kojoj zaposlenik Društva zaštitu svojih prava iz člana 84. Kolektivnog ugovora za područje telekomunikacija u FBiH, u smislu prenosa pripadajućeg dijela dionica na zaposlene ili isplate protuvrijednosti u novcu, može tražiti tek nakon provedene emisije dionica, kada stiče aktivnu legitimaciju u individualnom građanskom sporu.

Prema pregledu aktivnih sudskih sporova zaključno sa 31. 12. 2019. godine, Društvo protiv pravnih i fizičkih lica vodi ukupno 103.104 spora u vrijednosti od 54.608.486 KM. Na sporove po osnovu neplaćenih usluga odnosi se 103.030 postupaka u iznosu od 46.259.535 KM, u čemu su neplaćene usluge mobilne telefonije 27.384.470 KM, fiksne telefonije 8.481.277 KM, BIHNET-a 7.244.468 KM i druge pružene usluge. Na druge postupke odnose se 73 spora u vrijednosti od 8.348.951 KM, i to tužbe u vezi sa ugovorima, za naknadu štete, po osnovu zakupa, regresni zahtjevi i drugo.

Za započete sudske sporove vrše se rezervisanja prema procijenjenom ishodu, odnosno procijenjenim gubicima po sporovima. Na osnovu mišljenja Izvršne direkcije za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima, za spor koji je protiv Društva pokrenuo Sindikat BH Telecoma d.d. Sarajevo nije izvršeno rezervisanje jer se očekuje se da Društvo neće izgubiti ovaj spor.

9. KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA

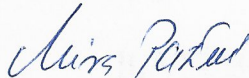
Društvo je 25. 9. 2020. godine dostavilo komentar na Nacrt izvještaja o izvršenoj finansijskoj reviziji za 2019. godinu, u kojem su data obrazloženja za pad prihoda, nabavke putem pregovaračkog postupka i rad Nadzornog odbora.

U komentaru je navedeno da su sačinjeni akcioni planovi u smjeru poboljšanja rezultata poslovanja u narednom periodu. Prihvatili smo obrazloženje koje se odnosi na izbor zamjenika predsjednika Nadzornog odbora za predsjedavanje sjednicama zbog odsutnosti predsjednika Nadzornog odbora.

Obrazloženja za odabir pregovaračkog postupka nabavki nismo mogli prihvatiti jer nije prezentirana relevantna dokumentacija kojom bi se potvrdilo da je ispoštovan princip transparentnosti, u skladu s aktom Agencije za javne nabavke, s ciljem osiguranja efikasnog korištenja sredstava Društva.

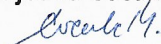
Rukovoditeljica Sektora
za finansijsku reviziju

Mira Pažin

Tim za reviziju

Mujesira Cocalić – voditeljica tima

Amira Muhić – članica tima

IV PRILOG: GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Bilans uspjeha za period od 1. 1. do 31. 12. 2019. godine			
Naziv pravnog lica: Dioničko društvo „BH Telecom“ Sarajevo			
RB	Pozicija	Tekuća godina	Prethodna godina
A)	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
	POSLOVNI PRIHODI I RASHODI		
I	Poslovni prihodi (od 1 do 4)	461.363.149	480.413.376
1	Prihodi od prodaje robe	43.879.253	47.042.803
2	Prihodi od prodaje učinaka	408.670.480	424.984.402
3	Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka	845.223	751.534
4	Ostali poslovni prihodi	7.968.193	7.634.637
II	Poslovni rashodi (od 1 do 9)	410.836.475	423.919.563
1	Nabavna vrijednost prodane robe	45.394.207	49.096.746
2	Materijalni troškovi	13.570.857	13.703.329
3	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	116.904.666	118.808.526
4	Troškovi proizvodnih usluga	33.869.779	43.879.476
5	Amortizacija	111.029.826	107.916.140
6	Troškovi rezervisanja	6.878.326	7.700.913
7	Nematerijalni troškovi	82.903.561	83.119.711
8	Povećanje vrijednosti zaliha učinaka	0	305.278
9	Smanjenje vrijednosti zaliha učinaka	285.253	0
III	Dobit od poslovnih aktivnosti (I-II)	50.526.674	56.493.813
	Gubitak od poslovnih aktivnosti (II-I)	0	0
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI		
IV	Finansijski prihodi (od 1 do 6)	6.695.628	8.341.202
1	Finansijski prihodi od povezanih pravnih lica	0	0
2	Prihodi od kamata	5.261.704	5.769.803
3	Pozitivne kursne razlike	221.229	1.358.704
4	Prihodi od efekata valutne klauzule	0	0
5	Prihodi od učešća u dobiti zajedničkih ulaganja	0	0
6	Ostali finansijski prihodi	1.212.695	1.212.695
V	Finansijski rashodi (od 1 do 5)	3.846.630	1.402.956
1	Finansijski rashodi iz odnosa s povezanim pravnim licima	0	0
2	Rashodi kamata	3.674.717	9.166
3	Negativne kursne razlike	171.913	1.393.790
4	Rashodi iz osnova valutne klauzule	0	0
5	Ostali finansijski rashodi	0	0
VI	Dobit od finansijskih aktivnosti (IV-V)	2.848.998	6.938.246
	Gubitak od finansijske aktivnosti (V-IV)	0	0
VII	Dobit redovne aktivnosti (III-VI) > 0	53.375.672	63.432.059
VIII	Gubitak od redovne aktivnosti (III-VI) < 0	0	0
	OSTALI PRIHODI I RASHODI		
IX	Ostali prihodi i dobici (od 1 do 9)	16.371.061	10.830.773
1	Dobici od prodaje stalnih sredstava	10.248.851	68
2	Dobici od prodaje investicionih nekretnina	0	0
3	Dobici od prodaje bioloških sredstava	0	0
4	Dobici od prodaje učešća u kapitalu i vrijednosnih papira	0	0
5	Dobici od prodaje materijala	0	0
6	Viškovi	66.039	451
7	Naplaćena otpisana potraživanja	2.639.864	2.512.381
8	Prihodi po osnovu ugovorene zaštite od rizika	0	0
9	Otpis obaveza, ukinuta rezervisanja i ostali prihodi	3.416.307	8.317.873
X	Ostali rashodi i gubici (od 1 do 9)	10.959.291	7.525.924
1	Gubici od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava	3.693.105	498.173
2	Gubici od prodaje i rashodovanja investicionih nekretnina	0	0
3	Gubici od prodaje i rashodovanja bioloških sredstava	0	0
4	Gubici od prodaje učešća u kapitalu i vrijednosnih papira	0	0
5	Gubici od prodaje materijala	0	0
6	Manjkovi	22.657	13.789
7	Rashodi iz osnova zaštite od rizika	0	0

8	Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	5.481.756	5.325.676
9	Rashodi i gubici na zalihama i ostali rashodi	1.761.773	1.688.286
XI	Dobit po osnovu ostalih prihoda i rashoda (IX-X)	5.411.770	3.304.849
XII	Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (X-IX)	0	0
	PRIHODI I RASHODI OD USKLAĐIVANJA VRIJEDNOSTI SREDSTAVA		
1	Prihodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava	660.163	538.373
2	Rashodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava	2.697.820	2.257.694
3	Povećanje vrijednosti specifičnih stalnih sredstava	0	0
4	Smanjenje vrijednosti specifičnih stalnih sredstava	0	0
XIII	Dobit od usklađivanja vrijednosti (1-2+3-4) > 0		
XIV	Gubitak od usklađivanja vrijednosti (1-2+3-4) < 0	2.037.657	1.719.321
1*	Prihodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih perioda	1.028.799	312.263
2*	Rashodi iz osnova promjena računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih perioda	789.250	1.746.182
	DOBIT ILI GUBITAK NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
XV	Dobit neprekinutog poslovanja prije poreza (VII-VIII+XI-XII+XIII-XIV+1*-2*) > 0	56.989.334	63.583.668
XVI	Gubitak neprekinutog poslovanja prije poreza (VII-VIII+XI-XII+XIII-XIV+1*-2*) < 0	0	0
	POREZ NA DOBIT NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
1**	Porezni rashodi perioda	6.899.378	7.773.228
2**	Odloženi porezni rashodi perioda	(828.360)	(391.054)
3**	Odloženi porezni prihodi perioda	0	0
	NETO DOBIT ILI GUBITAK NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
XVII	Neto dobit neprekinutog poslovanja (XV-XVII - 1** - 2** + 3**) > 0	50.918.316	56.201.494
XVIII	Neto gubitak neprekinutog poslovanja (XV-XVII - 1** - 2** + 3**) < 0	0	0
	DOBIT ILI GUBITAK PREKINUTOG POSLOVANJA		
XIX	Neto dobit prekinutog poslovanja	0	0
XX	Neto gubitak prekinutog poslovanja	0	0
	NETO DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
XXI	Neto dobit perioda (XVII-XVIII+XIX-XX) > 0	50.918.316	56.201.494
XXII	Neto gubitak perioda (XVII-XVIII+XIX-XX) < 0	0	0
B)	OSTALA SVEOBUHvatNA DOBIT ILI GUBITAK		
1	Dobici utvrđeni direktno u kapitalu	0	2.168.696
2	Gubici utvrđeni direktno u kapitalu	3.492.370	1.095.169
3	Obračunati odloženi porez na ostalu sveobuhvatnu dobit	0	0
XXIII	Neto ostala sveobuhvatna dobit (1-2-3) > 0	0	1.073.527
XXIV	Neto ostali sveobuhvatni gubitak (1-2-3) < 0	3.492.370	0
	Ukupna neto sveobuhvatna dobit perioda (XXI-XXII+XXIII-XXIV) > 0	47.425.946	57.275.021
	Ukupna neto sveobuhvatna dobit perioda (XXI-XXII+XXIII-XXIV) < 0	0	0
	Neto dobit/gubitak perioda prema vlasništvu (XXI ili XXII)	50.918.316	56.201.494
	a) vlasnicima matice	45.826.484	50.581.345
	b) vlasnicima manjinskih interesa	5.091.832	5.620.149
	Neto dobit/gubitak perioda prema vlasništvu (XXIII ili XXIV)	47.425.946	57.275.021
	a) vlasnicima matice	42.683.351	51.547.519
	b) vlasnicima manjinskih interesa	4.742.595	5.727.502
	Zarada po dionici:		
	a) obična	0,80	0,89
	b) razdijeljena	0	0
	Prosječan broj zaposlenih:		
	- na bazi sati rada	3.265	3.303
	- na bazi stanja krajem mjeseca	3.242	3.288

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila ih 28. 2. 2020. godine.

Direktor
Sedin Kahrman

Bilans stanja na 31. 12. 2019. godine					
Naziv pravnog lica: Dioničko društvo „BH Telecom“ Sarajevo					
1	2	Iznos tekuće godine			Iznos prethodne godine /neto/
		3	4	5	
		Bruto	Ispravka vrijednosti	NETO (3-4)	6
	AKTIVA				
	A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI (od 1 do 8)	2.427.860.785	1.536.829.286	891.031.499	749.008.178
1	Nematerijalna sredstva	326.948.211	263.661.132	63.287.079	64.692.993
2	Nekretnine, postrojenja i oprema	1.992.780.405	1.267.545.880	725.234.525	617.452.987
3	Investicione nekretnine	0	0	0	0
4	Biološka sredstva	0	0	0	0
5	Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	116.189	0	116.189	116.189
6	Dugoročni finansijski plasmani	97.107.307	5.119.214	91.988.093	37.316.359
7	Druga dugoročna potraživanja	10.415.131	503.060	9.912.071	29.406.323
8	Dugoročna razgraničenja	493.542	0	493.542	23.327
	B) ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	5.490.463	0	5.490.463	3.870.324
	C) TEKUĆA SREDSTVA (od 1 do 2)	429.369.697	65.218.987	364.150.710	371.767.683
1	Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	25.242.743	4.054.749	21.187.994	23.790.685
2	Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	404.126.954	61.164.238	342.962.716	347.976.998
	D) ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	146	0	146	0
	E) GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA	0	0	0	0
	I) POSLOVNA AKTIVA (A+B+C+D+E)	2.862.721.091	1.602.048.273	1.260.672.818	1.124.646.185
	II) Vanbilansna evidencija – vanbilansna aktiva	160.245.460	0	160.245.460	191.598.034
	UKUPNO AKTIVA (I+II)	3.022.966.551	1.602.048.273	1.420.918.278	1.316.244.219
	PASIVA				
	A) KAPITAL (od 1 do 10)			1.011.172.277	999.746.331
1	Osnovni kapital			634.573.580	634.573.580
2	Upisani neplaćeni kapital			0	0
3	Emisiona premija			0	0
4	Rezerve			310.323.925	310.323.925
5	Revalorizacione rezerve			0	0
6	Nerealizovani dobiti			0	865.842
7	Nerealizovani gubici			7.139.717	4.513.189
8	Neraspoređena dobit			73.414.489	58.496.173
9	Gubitak do visine kapitala			0	0
10	Otkupljene vlastite dionice i udjeli			0	0
	B) DUGOROČNA REZERVISANJA			24.621.582	24.023.681
	C) DUGOROČNE OBAVEZE			93.529.259	0
	D) ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE			0	96.204
	E) KRATKOROČNE OBAVEZE (1 do 8)			83.532.361	54.714.115
1	Kratkoročne finansijske obaveze			12.940.515	0
2	Obaveze iz poslovanja			49.360.004	32.101.448
3	Obaveze iz specifičnih poslova			2.985.211	2.726.123
4	Obaveze po osnovu plaća, nak. i ostalih primanja zaposlenih			9.151.215	8.638.046
5	Druge obaveze			6.785.232	6.917.678
6	Obaveze za PDV			2.200.329	3.372.525
7	Obaveze za ostale poreze i druge dažbine			70.313	94.524
8	Obaveze za porez na dobit			39.542	863.771
	F) PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA			47.817.339	46.065.854
	G) ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE			0	0
	I) POSLOVNA PASIVA (A+B+C+D+E+F+G)			1.260.672.818	1.124.646.185
	II) Vanbilansna evidencija – vanbilansna pasiva			160.245.460	191.598.034
	UKUPNO PASIVA (I+II)			1.420.918.278	1.316.244.219

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila ih 28. 2. 2020. godine.

Direktor
Sedin Kahrman

Izveštaj o gotovinskim tokovima za period od 1. 1. do 31. 12. 2019. godine (Indirektna metoda)				
Naziv pravnog lica: Dioničko društvo „BH Telecom“ Sarajevo				
	Opis	Oznaka (+, -)	IZNOS	
			Tekuća godina	Prethodna godina
A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI				
1	Neto dobit (gubitak) za period		50.918.316	56.201.494
	Usklađenje za:			
2	Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	+	25.300.754	27.318.571
3	Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+ (-)	37.571	1.301
4	Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	+	85.729.072	80.597.569
5	Gubici (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+ (-)	(5.688.115)	1.408.786
6	Usklađenja iz osnova dugoročnih finansijskih sredstava	+ (-)	(54.671.734)	32.027.145
7	Nerealizovani rashodi (prihodi) od kursnih razlika	+ (-)	5.734	(65.245)
8	Ostala usklađenja za negotovinske stavke	+ (-)	19.494.252	(122.824)
9	Ukupno (od 2 do 8)		70.207.534	141.165.303
10	Smanjenje (povećanje) zaliha	+ (-)	2.645.493	(352.384)
11	Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+ (-)	(14.171.397)	1.627.061
12	Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+ (-)	(7.555.815)	(30.871.607)
13	Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+ (-)	(4.146.222)	(7.344.074)
14	Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+ (-)	17.429.375	919.914
15	Povećanje (smanjenje) drugih obaveza	+ (-)	104.918.128	1.218.976
16	Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+ (-)	2.253.183	62.570
17	Ukupno (od 10 do 16)		101.372.745	(34.739.544)
18	Neto gotovinski tok od poslovnih aktivnosti (1+9+17)		222.498.595	162.627.253
B. GOTOVINSKI TOKOVI IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI				
19	Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (od 20 do 25)		93.659.079	21.982.566
20	Prilivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	+	15.500.000	9.000.000
21	Prilivi iz osnova prodaje dionica i udjela		0	0
22	Prilivi iz osnova prodaje stalnih sredstava	+	36.684.681	68
23	Prilivi iz osnova kamata	+	5.261.704	5.769.803
24	Prilivi od dividendi i učešća u dobiti	+	1.212.694	1.212.695
25	Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	+	35.000.000	6.000.000
26	Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (od 27 do 30)		310.242.578	75.949.367
27	Odlivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	-	5.900.000	0
28	Odlivi iz osnova kupovine dionica i udjela	-	0	0
29	Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava	-	214.742.578	75.949.367
30	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	-	89.600.000	0
31	Neto priliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (19-26)		0	0
32	Neto odliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (26-19)		216.583.499	53.966.801
C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI				
33	Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (od 34 do 37)		42.103.478	228.825
34	Prilivi iz osnova povećanja osnovnog kapitala	+	0	0
35	Prilivi iz osnova dugoročnih kredita	+	654.027	0
36	Prilivi iz osnova kratkoročnih kredita	+	41.449.451	228.825
37	Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	+	0	0
38	Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (od 39 do 44)		76.775.109	110.322.358
39	Odlivi iz osnova otkupa vlastitih dionica i udjela	-	0	0
40	Odlivi iz osnova dugoročnih kredita	-	882.397	0
41	Odlivi iz osnova kratkoročnih kredita	-	40.852.479	0
42	Odlivi iz osnova finansijskog lizinga	-	0	0
43	Odlivi iz osnova isplaćenih dividenda	-	35.040.233	110.322.358
44	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	-	0	0
45	Neto priliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (33-38)		0	0
46	Neto odliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (38-33)		34.671.631	110.093.533
47	D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE (18+31+45)		222.498.595	162.627.253
48	E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE (18+32+46)		251.255.130	164.060.334
49	F. NETO PRILIV GOTOVINE (47-48)		0	0
50	G. NETO ODLIV GOTOVINE (48-47)		28.756.535	1.433.081

51	H. Gotovina na početku izvještajnog perioda		218.542.226	220.106.325
52	I. Pozitivne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	+	2.121	(98.130)
53	J. Negativne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	-	0	32.888
54	K. Gotovina na kraju izvještajnog perioda (51+49-50+52-53)		189.787.812	218.542.226

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila ih 28. 2. 2020. godine.

Direktor
Sedin Kahrman

Izveštaj o promjenama na kapitalu za period koji završava na 31. 12. 2019. godine
Naziv pravnog lica: Dioničko društvo „BH Telecom“ Sarajevo

VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	DIO KAPITALA KOJI PRIPADA VLASNICIMA MATIČNOG PRIVREDNOG DRUŠTVA						MANJIN SKI INTERES	UKUPNO KAPITAL (7+8)
	Dionički kapital i udjeli u d.o.o.	Revalori zacione rezerve	Nerealizovani dobici/gubici	Ostale rezerve	Akumulirana neraspoređena dobit/gubitak nepokriveni	Ukupno (2+3+5+7)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Stanje na 31. 12. 2017. g.	634.573.580	0	(383.482)	158.643.395	262.922.355	1.055.755.848	0	1.055.755.848
2. Efekti promjena u računovodstvenim politikama	0	0	0	0	2.294.679	2.294.679	0	2.294.679
3. Efekti ispravka grešaka	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Ponovo iskazano stanje na 31. 12. 2017.g., odnosno 1. 1. 2018. g.(1 ± 2 ± 3)	634.573.580	0	(383.482)	158.643.395	265.217.034	1.058.050.527	0	1.058.050.527
5. Efekti revalorizacije materijala i nematerijalnih sredstava	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Nerealizovani dobiti/gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	0	0	(2.168.696)	0	0	(2.168.696)	0	(2.168.696)
7. Kursne razlike nastale prevođenjem finansijskih izvještaja u drugu valutu prezentacije	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Neto dobit/gubitak iskazan u bilansu uspjeha	0	0	0	0	56.201.494	56.201.494	0	56.201.494
9. Neto dobiti/gubici priznati direktno u kapitalu	0	0	(1.095.169)	151.680.530	(151.680.530)	(1.095.169)	0	(1.095.169)
10. Objavljene dividende i drugi oblici raspodjele dobiti i pokriće gubitka	0	0	0	0	111.241.825	111.241.825	0	111.241.825
11. Emisija dioničkog kapitala i drugi oblici povećanja ili smanjenja os. kapitala	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Stanje na 31. 12. 2018. godine, odnosno 1. 1. 2019. godine (4 ± 5 ± 6 ± 7 ± 8 ± 9 -10 + 11)	634.573.580	0	(3.647.347)	310.323.925	58.496.173	999.746.331	0	999.746.331
13. Efekti promjena u računovodstvenim politikama	0	0	0	0	0	0	0	0
14. Efekti ispravka grešaka	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ponovo iskazano stanje na 31. 12. 2018.g., odnosno 1. 1. 2019. g. (12 ± 13 ± 14)	634.573.580	0	(3.647.347)	310.323.925	58.496.173	999.746.331	0	999.746.331
16. Efekti revalorizacije materijala i nematerijalnih sredstva	0	0	0	0	0	0	0	0
17. Nerealizovani dobiti/gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	0	0	(3.492.370)	0	0	(3.492.370)	0	(3.492.370)
18. Kursne razlike nastale prevođenjem finansijskih izvještaja u drugu valutu prezentacije	0	0	0	0	0	0	0	0
19. Neto dobit (gubitak) iskazan u bilansu uspjeha	0	0	0	0	50.918.316	50.918.316	0	50.918.316
20. Neto dobiti/gubici priznati direktno u kapitalu	0	0	0	0	0	0	0	0
21. Objavljene dividende i drugi oblici raspodjele dobiti i pokriće gubitka					36.000.000	36.000.000		36.000.000
22. Emisija dioničkog kapitala i drugi oblici povećanja ili smanjenja os. kapitala	0	0	0	0	0	0	0	0
23. Stanje na 31. 12. 2019. g. (15±16±17±18±19±20-21+22)	634.573.580	0	(7.139.717)	310.323.925	73.414.489	1.011.172.277	0	1.011.172.277

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila ih 28. 2.2020. godine.

Direktor
Sedin Kahrman